Dbl 7 35-7 952.

شریعت اسلامیه

نڭ (احکام عملیه) سی

احمد هادی مقصودی نڭ مجموعه سیدر .

قد جمعنا فی هذه المجموعة اکثر المسائل المتعلقة بافعال العباد فی ابوابها الشتی وتتبعنا لذلك اکثر الکتب المعتبرة الفقهیة والاخلاقیة المتداولة .. ویحتمل ان بعض المسائل ثبت فی غیر موضعه بسبب الذهول او النسیان . فنرجو عن العلماء الکرام ان ینبهونا فیما وجدوه مخالفا للروایات المعتبرة فی آرائهم ؛ لعلنا نکرر التتبعات للتصحیح والاصلاح فی الطبعات الآتیة .

Казань.
Типо-Литографія наслѣдниковъ М. Чирковой.
1899.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Татар.
3-5399а

شريعت اسلاميه

نڭ (احكام عمليه) سى

احمد هادى مقصودى نڭ مجموعه سيدر .

قد جمعنا فى هذه المجموعة اكثر المسائل المتعلقة بافعال العباد فى ابوابها الشتى وتتبعنا لذلك اكثر الكتب المعتبرة الفقهيه والاخلاقيه المتداولة .. ويحتمل ان بعض المسائل ثبت فى غير موضعه بسبب الذهول اوالنسيان , فنرجو عن العلماء الكرام ان ينبهونى فيما وجدوه مخالفا للروايات المعتبرة فى آرائهم ؛ لعلنا نكرر التبعات للتصحيح والاصلاح فى الطبعات الآتية .

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ, 14 Августа 1899 года.
Типо-Литографія наслѣдниковъ М. Чирковой, въ Казани.

Из фондов Российской национальной библиотеки

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على رسوله محمد وعلى آله واصحابه اجمعين ✻

حكم شرعى

س) (حكم شرعى) نه ديمكدر ؟

ج) بنده‌لرنڭ عمللرى يعنى قيلاطورغان اشلرى خصوصنده (دين اسلام) نڭ فرمانى ديمكدر .

س) دين اسلامده نيندى اين حكم وفرمانلر باردر ؟

ج) بنده‌لرگه بعض عمللرنى قيلو ايله بيورلمشدر وبعض عمللرنى قيلودان طييلمشدر ، وبعض عمللر بنده‌لرنڭ اوز اختيارلارينه طابشرلمشدر .

عمل

س) (عمل) نه ديمكدر ؟ ج) بنده‌لرنڭ قيلاطورغان اشلرى ديمكدر

بنده‌لرنڭ عمللرى نيچه تورليدر ؟ ج) سيگز تورليدر .

س) نيلردر ؟ ج) اوشبولاردر :

١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨

فرض ، واجب ، سنت ، مستحب ، مباح ، حرام ، مكروه ، مستكره .

فرض

Из фондов Российской национальной библиотеки

فرض

س) (فرض) نیمنه این عملدر ؟

ج) (فرض) شریعتده قیلورغه بویورلمش عملدر که آنی هر بر مؤمن بنده گه قیلمق تییشلیدر . فرض عملنڭ تیبشلیاگی قطعی دلیل ایله معلوم بولمشدر .

س) فرض عملنڭ حکمی نیمدر ؟

ج) فرض عملنی قیلغان کشی ثوابلی بولور ، عذرسز قیلماغان کشی بیك گناهلی بولور ، فرضلغینه ایناماغان کشی ایمانسز بولور .

فرض عین و فرض کفایه

س) فرض عمللر نیچه تورلیدر ؟ ج) ایکی تورلیدر . س) نیلردر ؟

ج) برسی (فرض عین) وایکنچیسی (فرض کفایه) در .

س) (فرض عین) نیمه این فرضدر

ج) هر بر مؤمن بنده نڭ اوزینه قیلو فرض بولغان عملدر که بر جماعت آراسنده ان بر نیچه کشینڭ قیلووی ایله باشقه کشیلرنڭ اوستلرندن توشمیدر . هرکم اوزی قیلمق تییشلیدر .

س) فرض عین بولغان عملنی کبیدر ؟

ج) مثلا هر کون بیش وقت نماز اوقومق کبیدر که بر نیچه کشی اوقو ایله باشقه کشیلرنڭ اوستلرندن توشمیدر ، هرکم اوزی اوتمک تییشلیدر .

س) (فرض کفایه) نیمه این فرضدر ؟

ج) بر جماعت نڭ مجموعسینه قیلو تییشلی بولغان فرضدر که آرالارنده ان برسی گنه قیلسه ده باشقه لارینڭ اوستندن توشه در . یعنی باشقه لاری

Из фондов Российской Национальной библиотеки

قیلمی قالسه‌ده ضرریو قدر ، نی قدر کشی قیلسه‌ده قیلغان بر کشی ثوابلی بولادر . اگر ده‌هیچ بر کشی قیلمی قالسه شول جماعت اچنده بولغان کشیلارنڭ هر قایوسی گناهلی بولادر .

س) فرض کفایه بولغان عمل نی کبیدر ؟

ج) میتنی دفن قیلوکبی که وفات بولغانلغینی ایشتکان مسلمانلارنڭ هر قایوسینه فرض کفایه‌در . آرادان بر نیچه‌کشی تربیه‌لب دفن قیلسه ، هر قایوسینڭ اوستندن فرض توشه‌در ، هر قایوسی برگه‌لشوب دفن قیلسه‌لار هر قایوسی ثوابلی بولادر . اگرده بله طوروب هیچ برسی دفن قیلماسه‌لر ، میت اولاکسه بولوب یاتسه هر قایوسی گناهلی بولادر .

فرض عین بولغان عمللر :

س) مؤمن و مسلمان بولغان کشیگه فرض عین بولغان عمللرنڭ مشهورلری (۵۴) درکه اوشبولادر :

۱) الله تعالی نڭ بارلغینی و برلگینی بلوب اوکام صفتلاری ایله طانیمق ،

۲) محمد علیه السلام الله تعالی نڭ بزلرگه دین اوگراتمك اوچون ییبارگان حق پیغمبری دیوب بلوب اینانوب اعتقاد قیلمق ،

۳) محمد علیه السلام بیان قیلغان اسلام دینینڭ حقلغینه و اسلام دینینده بولغان حکملرنڭ هر برینڭ حقلغینه اینانوب اعتقاد قیلمق ،

۴) کلمهٔ شهادتنی تلی ایله ایتوب مسلمانلغینی و اسلام دینینڭ حقلغینی اقرار قیلمق ،

۵) هر کون بیش وقت نماز اوقومق ،

۶) رمضان آینده هر کون روزه توتمق ،

۷) نصاب قدر نچه مالی بولوب بای بولغان کشی فقراغه مالینڭ زکاتینی بیرمك ،

۸) دولتی یتارلك کشی مکهٔ مکرمه‌گه باروب عمرنده بر مرتبه (حج) قیلمق ،

۹) اوسکان آتاقلارینڭ و پچانارینڭ هم باللارینڭ عشرینی فقیرارگه بیرمك ،

۱۰) قیلو فرض بولغان عمل و عبادتلارنی اوگراتمك ،

(فرض عینلار)

١١) جمعه كون جمعه نمازینی اوقومق ،
١٢) الله تعالی گه اطاعت وعبادت قیلمق ،
١٣) هرعباداتنی اخلاص ایله الله تعالی اوچون قیلمق ،
١٤) الله تعالی نی ممكن قدر هر وقت ایسده طوتوب ذكر قیلمق ،
١٥) الله تعالی دن قورقوب گناه اشلردن صاقلانمق ،
١٦) قیلغان گناهلاری اوچون اوكنوب هیچ قیلماسقه نیت قیلوب توبه قیلمق ،
١٧) مخلوقاتنی كوروب الله تعالی نڭ قدرتینی وكامللگینی (تفكر) قیلمق (یعنی اویلامق)
١٨) بیرگان نعمتلاری اوچون الله تعالی گه شكر قیلمق ،
١٩) سببینه كرشكاندن صوڭ هراشنی الله تعالی نڭ قدرتینه طابشرمق (توكل)
٢٠) اوزینه كیلگان بلاوقضالارغه الله تعالی نڭ قضا وتقدیری دیەوب كوڭلدن راضی بولمق (صبر)
٢١) شیطاننی دشمان طوتوب وسوسه ایله كوڭلگه صالغان گناهلارینی قیلودان صاقلانمق ،
٢٢) سوزده وهر بر اشده طوغریلقده وحقلقده بولمق (صدق وعدالت)
٢٣) محكمه ده شاهد بولغان كشی كورگانینی وبلگانینی طوغری سویلامك ،
٢٤) ضرور وفرض بولغان وقتده عسكرلك قیلمق ،
٢٥) اوزینی وبالاچاغاسینی تربیه قیلورلق هم عبادتینی طنچلاب قیلورلق قدر مال كسب قیلمق ،
٢٦) ضرور قدر اوستینه كییملر كیمك ،
٢٧) ضرور قدر آشامق واچمك ،
٢٨) نی روشچه كرسه ده قولینه كرگان كشی مالینی ایەاسینه طابشرمق ،
٢٩) وقتنده اوقولمی قالغان نمازنی قضا قیلوب اوتەمك ،
٣٠) رمضان آینده روزه طوتلمی قالغان كونلرینی قضا قیلوب اوتەمك ،
٣١) نیت ایله كرشلكان رمضان روزه سینی اختیاری ایله بوزغان كشی روزه كفارتینی اوتەمك ،
٣٢) وقتنده بیرلمی قالغان زكات وعشرلارینی بیروب اوتەمك ،
٣٣) كشی گه بورچی بولغان كشی بورچلارینی اوتی آلماسه اوزی

وفات بولغانچی وارثلرینه قالغان مالندان شول بورچلارنی اوته‌مك ایله وصیت ایتمك ،

۳۴) وارثلر میتنگ طابشرورغه ایتوب قالدرغان بورچلارینی اوزلرینه مال هیچ قالماسلق بولسه‌ده طابشروب بترمك ،

۳۵) ایر خاتونینی عدللك وطوغریلق ایله جبر قیلمایچه تربیه قیلمق ،

۳۶) ایر خاتونی اوچون اوزینه آیرم بر یورت یابولمه حاضر قیلمق ،(سکنی)

۳۷) ایر خاتونینی کیراکلی عادتی کییملر ایله کییندرمك (کسوه)

۳۸) ایر خاتونینی عادتی طعاملر ایله طویدرمق (نفقه)

۳۹) بالا آتا وآناسینی ممکن قدرنچه خدمت واطاعت وتعظیم ایله راضی قیلمق ،

۴۰) آتا صبی بالالارینی کیراگنچه تربیه قیلمق ،

۴۱) بالا فقیر آتا وآنالارینی تربیه قیلمق ،

۴۲) صبی یاضعیف بولغان محرم ایر قرداشلرینی وفقیره محرم قز قرداشلرینی تربیه قیلمق ،

(بو قارده یازلمش نفقه وتربیه‌لر کوچی ودولتی یتارلك کشیلرگه فرضدر. اما ضعیف وفقیر کشیلر عاجز بولغانلقلاری اوچون معذوردرلر) .

۴۳) نذر ایتوب ایتلگان عبادتنی اوته‌مك (وفاء نذر)(اختلافلی)

۴۴) یمین ایله قیلورمن یاقیلمامن دییوب ایتلگان اشنی اوته‌مك (بر یمین)

۴۵) یمین ایتوب ایتلگان اشینی قیلا آلماغان کشی یمین کفارتینی اوته‌مك ،

۴۶) قرآن اوقولغانینی ایشتگان کشی طگلاب تیك طورمق (انصات)

۴۷) ایر خاتونینگ مهرینی کوکل خوشلغی ایله بیرمك ،

۴۸) جنب وآروسز بولغان کشی غسل قیلمق ،

۴۹) حیضدن آرنغان خاتون غسل قیلمق ،

۵۰) نفاسدن آرنغان خاتون غسل قیلمق ،

۵۱) سوزی اوتارلك کشیلرنی فرض بولغان اشلرنی قیلورغه دیمه‌مك ، (امر بالمعروف)

۵۲) سوزی اوتارلك کشیلرنی حرام اشلرنی قیلودان طیمق ،(نهی عن المنکر)

۵۳) شریعتده حرام بولغان اشلرنی قیلودن صاقلانمق ،

۵۴) طهارت ، تیمم ، غسل ، نماز ، روزه وحج کبی فرض بولغان عبادتلرنی جمیع فرضلاری ایله اوته‌مك .

Из фондов Российской национальной библиотеки

طهارتنڭ فرضلاری

طهارتنڭ فرضلاری دورتدر :

۱) یوزینی یاخشی یومق ،

۲) ترساکلرینه قدر ایکی قولینی یومق ،

۳) باشینڭ اقل دورتدن براولشی قدرسینه مسح قیلمق ،

۴) طوبقلارینه قدر ایکی آیاغینی یومق .

تیمم نڭ فرضلاری

تیمم نڭ فرضلاری دورتدر :

۱) صو یوقلغی سببلی قیلاچق تیممی ایله نماز اوقونی نیت قیلمق ،

۲) قوللاری ایله صوغلاچق نرسه یر جنسندن پاک نرسه بولمق ،

۳) یر جنسینه ایکی اوچلاری ایله صوغوب یوزینه مسح قیلمق ،

۴) ینه ایکنچی مرتبه اوچلاری ایله یر جنسینه صوغوب ترساکلارینه قدر ایکی قوللارینه مسح قیلمق .

غسل نڭ فرضلاری

غسل نڭ فرضلاری اوچدر :

۱) آغزی اچینی یاخشی یومق ،

۲) بورنی اچینی یاخشی یومق ،

۳) تنینڭ هر بر یرینه صو تییرمك ،

نمازنڭ طشندغی فرضلاری (شرطلاری)

نمازنڭ طشندغی فرضلاری سیگزدر :

۱) آبدست آلوب طهارتلی بولمق ،

۲) تنینڭ هر یری نجسدن پاک بولمق ،

Из фондов Российской национальной библиотеки

٣) نمازاوقی طورغان کییمی نجسدن پاک بولمق .

٤) نمازاوقی طورغان اورنی نجسدن پاک بولمق ، (یعنی نمازلغی)

٥) عورت یرلری اورتولی بولمق ،

٦) اوقولاچق نمازینڭ وقتی کرمک ،

٧) نمازی تمام بولغانچی قبله طرفینه طاباقاراب طورمق ،

٨) اوقولاچق نمازینی کوڭلی ایله نیت قیلمق .

نمازنڭ اچندەگی فرضلاری (رکنلاری)

نمازنڭ اچندەگی فرضلاری سیگزدر :

١) (تَکْبیر) یعنی نمازغه کرشکانده الله تعالی نڭ الوغلغینی ایتمک ،

٢) (قِیام) یعنی هر رکعتده اوچ آیت اوقورقدر آیاق اوره طورمق ،

٣) (قِراءَتْ) یعنی قیامده اوچ آیت چاماسی قرآن اوقومق ،

٤) (رُکُوعْ) یعنی قیامدان صوڭ ایلوب طورمق ،

٥) (سُجُودْ) یعنی ماڭلایینی یرگه تیروب سجده قیلمق ،

٦) (قُعُودْ) یعنی نمازنڭ آخرنده (تشهد) اوقورقدر اوطوروب طورمق ،

٧) (تَرْتیبْ) یعنی نمازنڭ رکنلارینی معلوم ترتیبلرنچه قیلمق ،

٨) (خُرُوجْ) یعنی نمازاوقوچی کشی نمازندان اوزاختیاری ایله چقمق ، (اخلافلی)

روزەنڭ فرضلاری

روزەنڭ فرضلاری اوچدر :

١) اویله آلدینه قدر شول کون روزه بولونی نیت قیلمق ،

٢) طاڭ آتقاندان باشلاب قویاش بایغانچی آشاودان اچودن طییلمق ،

٣) روزه وقتنده جماعدان طییلمق ،

فرض عینلار

Из фондов Российской национальной библиотеки

حج نڭ فرضلاری

حج نڭ فرضلاری اوچدر :

۱) مکهء مکرمه گه باروب کرگانچی میقات دیبوب آتالاطورغان ییرلرده حج قیلو نیتی ایله (احرام) قیلمق ،

۲) (۹) نچی ذوالحجه ده عرفه کون عرفات طاونك طوقتاب طوروب (وقوف) قیلمق ،

۳) (۱۰) نچی ذوالحجه ده مکهء مکرمه ده (کعبه) اسملی مبارک یورتنی ایلانوب (طواف) قیلمق ،

فرض کفایه بولغان عمللر :

مؤمن و مسلمان بولغان کشیگه قیلو فرض کفایه بولغان عمللرنڭ مشهورلری (۱۵) در :

۱) شریعت علماکلرینی بیك کامل بلمك ،

۲) نادان کشیلرگه شریعت حکملرینی اوگراتمك ،

۳) قرآننی کوڭلگه بیکلب بوتون قرآننی کورمیچه اوقورلق (حافظ) بولق ،

۴) دنیا ترکلگی اوچون آدمیلرگه ضروری بولغان کسبلرنی قیلمق (مثلا ایگن ایکمك ، اویلر وکییملکلر اشلمك کبی)

۵) هیچ یاردمچیسی بولماغان فقیر و ضعیف و قارت کشیلرنی تربیه قیلمق ،

۶) هیچ یاردم قیلورکشیسی بولماغان ضعیف آورولارغه خدمت و یاردم قیلمق ،

۷) یتیم قالغان بالالارنی تربیه قیلمق ،

۸) آورونڭ حالینی صوری بارمق ،

۹) میتنی یووب کفنلمك ،

۱۰) میت که دعا قیلمق اوچون جنازه نمازی اوقومق ،

۱۱) قبر قازوب میتنی دفن قیلمق ،

۱۲) سلام بیرگان کشیگه قارشی سلام قایتارمق ،

Из фондов Российской национальной библиотеки

١٣) توچکرگاچ (الحمد لله) دیگان کشیگه (یرحمک الله) دیيوب (تشمیت) قیلمق ،
١٤) پیغمبرمز محمد علیه السلام نڭ اسم شریفی ذکر قیلنغانده (صلوات) ایتمك
١٥) دشمان عسکری آز بولغان وقتده عسکرلك قیلمق ،

واجب

س) (واجب) نیندایین عملدر ؟
ج) (واجب) ده فرض کبی شریعتده قیلورغه بویورلمش عملدر .
(واجب) عملنڭ تیيشلیلگی ظنی دلیل ایله معلوم بولمشدر .

س) واجب عملنڭ حکمی نیدر ؟
ج) واجب عملنی قیلغان کشی ثوابلی بولور ، عذرسز قیلماغان کشی گناهلی بولور ، واجبلغینه ایناماغان کشی ایمانسز اوق بولماسه ده زور گناهلی بولور .

واجب عمللر :

مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه قیلو واجب بولغان عمللرنڭ مشهورلاری (٤٤) در :

١) یورت کیرا کلرندن آرتوق اوتوز صوملق چاماسی مالی بولغان کشی رمضاندن صوڭ فقیرلرگه اوزی اوچون وهم صبی بالالاری اوچون (فطره) صدقه‌سی بیرمك ،
(فطره‌نڭ حکملری عبادات اسلامیه کتابنده بیان قیلنمشدر)
٢) یورت کیرا کندن آرتوق اوتوز صوملق چاماسی مالی بولغان کشی قربان عیدی کونلرنده اوزی اوچون بر قربان چالمق ،
٣) احرام قیلوب هم کعبة الله‌نی طواف قیلوب وهم صفا ایله مروه طاولاری آراسنده سعی قیلوب یوروب عمره‌نڭ بر مرتبه عمره حجینی قیلمق ،
(عمره حجی فرض بولغان حجگه باشقه‌در . قایسی آیده قیلنسه‌ده درستدر)
٤) عید فطر وعید قربان نمازلارینی اوقومق ،

واجب عمللر (بوننك اخلاقلی بعض فرضلارهم واجبدن صانالمشدر)

фонд Российской национальной библиотеки

٥) هر كون ياستو نمازندان صونگره (وتر) نمازينى اوقومق ،

٦) ذوالحجه آينده عرفه ، عيد وتشريق كونلرنده جماعت ايله اوقولغان فرض نمازلارنى اوقوب سلام بيرگاچ ده (تكبير تشريق) ايتمك ،

٧) قرآننى تجويد قاعده‌لرينه موافق ايتوب درستلاب اوقومق ،

٨) قرآنده‌گى (١۴) سجده آيتلرينگ برسينى اوقوغان كشى هم ايشتگان كشى (سجدهٔ تلاوت) قيلمق ،

٩) وعده وعهد قيلوب ايتكان اشينى اوته‌مك (وفاى عهد)

١٠) الله تعالى نينگ اسمينى تعظيم ايله (تعالى) ، (تقدس) و (جل شانه) ديبوب ذكر قيلمق ،

١١) كيلاچك زماننك بر اش قيلونى سويلاگاننك (ان شاء الله) قياورمك ديمك ،

١٢) خاتون ايرينه تييشلى خدمتلرنى قيلوب اطاعت قيلمق ،

١٣) شاكرد استاذينى الوغ كوروب تعظيم قيلمق ،

١۴) كوكلى ايله هر كمكه خير اشلرنى ويا ياخشيلقنى تلامك (نصح خير خواهلق)

١٥) كوچى يتگان قدر آدمى وحيوانلارنى هلاكلكدن قوتقارورغه طرشمق ، (تخليص)

١٦) بيرلگان بولاك وهديه‌نى قبول ايتمك ،

١٧) بولاككه قارشى بولاك بيرمك ،

١٨) اوزينه ياخشيلق ايتكان كشيگه ياخشيلق ايتمك ، (مكافات)

١٩) حلال طعاملى مجلسكه چاقرغان كشيننگ مجلسينه بارمق (اجابت دعوت)

٢٠) اوزيننگ جبرى تيگان كشيدن عفو قيلوب باحللاوينى اوتنمك (استحلال)

٢١) آلوچيغه صاتلق مالينينگ عيبلرينى ده سويلامك ، (اختلافلى)

٢٢) ايمان اهلينينگ دنياده راحتلگى وآخرتده ايزگيلگى اوچون قولندان كيلگان قدر خدمت و ياردم قيلمق ، (خدمت مليه)

٢٣) ايمانلى كشيننگ اشينى ممكن قدر ياخشيلققه يورامق ، (حسن ظن)

٢۴) ايرى اولگان خاتون وايرندن تمام آيرلغان خاتون عدتى طولغانچى شادلانودان و بيزانودن صاقلانمق ،

٢٥) فتنه وضرر بولورلق بولماغانده ايرندن آيرلغان خاتون عدتى طولغانچى ايرى اوينده طورمق ،

واجب عمللر

۲۶) مسافر کشی اویله ، ایکنشی ویا سه توکیبی دورت رکعتلی نمازلارنی ایکشیرگنه رکعت ایتوب قسقارتوب اوقومق ، (قصر رباعیه)

۲۷) بر مجلسده بر کشیگه قیلماغان عیبنی قیلدی دیوب بهتان وافترا قیلنسه بلگان کشی حقلق ایله اول کشینینگ عیبی یوقلغینی سویلاب آنی یاقلامق ،

۲۸) آچووی کیلگان کشیگه دین وعبادتینه ضرر کیلمسلک بولغانده اوچ کون طولغاچ طشقی یاقدان اوپکاسینی بترمک ،

۲۹) موافق تیگنداشی صوراغانده اوزینینگ رضالغی ایله قز بالانی کیاوگه طابشرمق ،

۳۰) احراملی کشیگه قیلو حرام بولغان اشنی قیلغان حاجی تییشلی قربان وجزاسینی اوتهمک ،

۳۱) کورکام خلقلار ایله خلقلانمق ، (اخلاق حسنه)

۳۲) هر نرسه گه عبرت کوزی ایله قاراب عبرتلانوب خلقنی توزاتمک (اعتبار)

۳۳) قاضی وتوره بولغان کشی مظلوملارنینگ شکایتنی طنگلاب طوغری حکم قیلمق ،

۳۴) عالم بولغان کشی بلورا اوچون صورالغان مسئله گه جواب بیرمک ،

۳۵) قضاغه قالغان نماز وروزه لاری اوچون اوزی وفات بولغانچی وارثلرینه فدیه بیرو ایله وصیت ایتمک ،

۳۶) اوزی وفات بولغانچی قالغان مالندان وقتنده بیرلمی قالغان زکات وعشرلرینی اوتهمک ایله وارثلرینه وصیت ایتمک ،

۳۷) اوستینه حج فرض بولوب ده وقتنده قیلا آلمی قالغان کشی وارثلرینه قالغان مالندان بدل حج قیلدر وایله اوزی وفات بولغانچی وصیت ایتمک

۳۸) وارث بولغان کشیلر قالغان مالینینگ اوچ اولشدن برا اولشی قدریسی ایله میتنینگ ایتوب قالدرغان وصیتلرینی اوتهمک ،

۳۹) آتا وآنا بالالارینه دین ، عبادت وادب اوگراتمک یا اوگراتدرمک ،

۴۰) محرم قرداش وطوغانلار بر برسینی یاقن کورشوب دوست بولشمق (صلهٔ رحم)

Из фондов Российской Национальной библиотеки

۴۱) ایکی خاتونی بولغان کشی خاتونلارینی تربیه‌ده ونوبتلارنده
تیگزلک وعدللك قیلمق ،

۴۲) خاتونینی محرم قرداشینه اوخشاتوب (ظهار) قیلغان کشی روزه
کفارتی روشنچه ظهار کفارتینی اوته‌مك ،

۴۳) خاتونینه دورت آی یاقناق قیلماساق ایتوب آنت ایله (ایلا)
قیلغان کشی آنتندن (حانث) بولوب یمین کفارتینی اوته‌ب
خاتونینه یاقناق قیلمق ، (مراجعه)

۴۴) هر عبادتده واجب بولغان عمللرنی اوته‌مك ،
(مثلا نمازده (۲۲) واجب باردر ، حجده (۵) واجب باردر .
(عمره) ده (۲) واجب باردر .

سنّت

س) (سنت) نیندایین عملدر ؟

ج) (سنت) شوندایین عملدرکه پیغمبرمز محمد صلی الله علیه وسلم اول
عملنی کوب زمان قیلمشدر . ودخی اول عملنی قیلغان کشیگه ثواب
بولور دییوب سویلامشدر .

حضرت محمد علیه السلام نڭ امتندن بولغان کشیگه سنت عمللرنڭ
هر قایوسینی قیلورغه طرشمق تییشلیدر .

س) سنت عملنڭ حکمی نیدر ؟

ج) سنت عملنی قیلغان کشی ثوابلی بولور ، عذرسز قیلماغان کشی ،
زور گناهلی بولماسه‌ده ، قیامت کوننده شلته‌گه تییشلی بولور
ودخی پیغمبرمز حضرتارینڭ شفاعتینه لائق بولماس .

سنت عمللر :

مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه قیلو تییشلی بولغان سنت عمللرنڭ
مشهورلاری (۹۲) در :

۱) هر بر یاخشی وایزگی اشلرنی (بسمله) ایتوب باشلامق ،

(بوندا بعض اختلافلی واجبلار هم مندرجدر)

Из фондов Российской Национальной библиотеки

۲) توچرگاندن صوك (الحمدلله) دیمك ،
۳) ایسنه‌گانده آغزنی قاپلامق ،
۴) ایمانلی کشیلرگه اوچراغانده سلام بیرمك ،
۵) آش آشارغه اوطورغانچی ایکی قولینی یومق ،
۶) آش آشاب بترگاندن صوك ده ایکی قولنی یومق ،
۷) آشارغه‌واچارگه باشلاغانچی (بسمله) ایتمك ،
۸) آشاب اچوب بترگاندن صوك (الحمدلله) دیوب الله تعالی گه‌شکر قیلمق ،
۹) طعامنی اوطوروب آشامق ،
۱۰) طعامدن أوّل وصوڭره بر آزغنه طوز قاپمق ،
۱۱) ضرورر بولماغانلق قورالطو تمیچه قول برله‌گنه آشامق ،
۱۲) آشنی اوڭ قول ایله آلوب آشامق ،
۱۳) اچکانده کاسه‌نی اوڭ قول ایله طوتمق ،
۱۴) أچکانده بر طوتاشدان اچمیچه‌طوقتاب‌طوقتاب اچمك ،
۱۵) چولمك ، چینایاق وآغاچ صاوتلاردان آشامق واچمك ،
۱۶) آشاغان صاوتینی یالامق ،
۱۷) ایکمکدن توشکان والچقلارنی جیوب آشامق ،
۱۸) کوبسنچه آرپا ایکمگی آشامق ،
۱۹) خاتونی وبالا چاغالاری ایله بر طابندن‌ده آشامق ،
۲۰) سوت ، زمزم‌صووی وخوش ایسلی نرسه‌بیرلگانلق قبول ایتوب آلمق ،
۲۱) آق ، یاشل وقاره توسلی کییملر کیمك ،
۲۲) کییمنی صالغاچ توروب قویمق ،
۲۳) کییملرنی نجسدن صاقلاب پاك طوتمق ،
۲۴) کییملرنی طوزغانچی کیمك ،
۲۵) طوزغان کییمنی فقیرلرگه بیرمك ،
۲۶) نماز اوقوغانده باشقه چالما کیمك ،
۲۷) یوقوغه‌یاتقانلق طهارت‌ایله یاتمق ،
۲۸) یوقوغه یاتقانچی مسواك ایله آغزینی پاکلامك ،
۲۹) طهارت آلغانده مسواك استعمال قیلوب آغزینی پاك طوتمق ،
۳۰) طاڭ آتقانچی یوقودان طورمق ،

Из фондов Российской национальной библиотеки

۳۱) قرآن اوقور آلدندان اعوذ ایتمک (استعاذه سنت مستحبه)

۳۲) فرض نمازلارنی جماعت ایله امام ومقتدی بولوب اوقومق ،

۳۳) فرض نمازنی اوقور آلدندان آذان واقامت اوقومق ،

۳۴) نمازنی محله مسجدنده اوقومق ،

۳۵) ایرته ، اویله ، آخشام ، یاستو وجمعه نمازلارینک سنتلارینی اوقومق ،

۳۶) رمضانده تراویح نمازلارینی اوقومق ،

۳۷) تراویح نمازنده سورهٔ فاتحه آرتندان قوشه قوشه قرآننی ختم قیلمق ،

۳۸) رمضاننک آز بولغان بر تاولک قدر مسجدده عمر کیچروب (اعتکاف) قیلمق

۳۹) رمضانده قویاش بایغاچ آخشام اوقوغانچی آغز آچمق (افطار)

۴۰) رمضانده طانک آلدندان سحر آشی آشامق (تسحر)

۴۱) جمعه کونلرنده ، ایکی عید کونلرنک وعرفه کوننده (غسل) قیلمق ،

۴۲) عید فطر کوننده طانک آتقاچ قویاش چقغانچی بر طاتلی طعام ایله (افطار) قیلمق ،

۴۳) عید قربان کوننده طانک آتغاندان صونگ عید نمازینی اوقوغانچی روزه کشی کبی هیچ بر طعام وصو قاپمیچه طورمق ،

۴۴) عید قربان نمازندان صونگ بر طاتلی طعام ایله یاکه قربان شولپاسی ایله (افطار) قیلمق ،

۴۵) عید کونلرنده یاخشی کییملر ایله کیینمک ،

۴۶) آغزینی ایسدن وطعامدن پاک طوتمق ،

۴۷) مییقنک آغزغه کرورلک لارینی کیسوب قسقارتمق ،

۴۸) طرناقلارینک آرتوقلارینی کیسمک ،

۴۹) قولتق توکلرینی آلمق ،

۵۰) قاسق توکلارینی آلمق ،

۵۱) ایر بالالارنی اوناچی یاشینه قدر (ختنه) قیلمق ، (سننکه اوطورتمق)

۵۲) خاتون قز بارماقلارینه قنا یاغتمق ،

۵۳) اشطان کییوب یورمک ،

۵۴) الوغ کشیلارنی الوغلامق ، (تعظیم)

۵۵) کچکنه کشیلارگه شفقتلی ومرحمتلی بولمق ،

фондов Российской национальной библиотеки

٥٦) یاقن قرداشلرینی وکورشیلرینی هم دوستلرینی چاقروب قوناق ایتمک ۰ (ضیافت)

٥٧) کیلگان قوناقنی قارشی آلمق ، (استقبال)

٥٨) هرکمنڭ درجه‌سینه کوره التفات وحرمت قیلمق ،

٥٩) بریورتقه قوناق بولوب بارغانده یورتقه کرورگه ایپاسنده‌ن اوچ مرتبه رخصت صورامق ، (استئذان)

٦٠) کشی ایله کورشکانده قول طوتشمق (مصافحه)

٦١) تربیه قیلورغه کوچی یتارلک بولغان کشی خاتون آلوب اویلانمک ، (تأهل)

٦٢) ایرگه تییشلی خدمتلرنی قیلورغه قوتی یتارلک قز کیاوگه بارمق ،

٦٣) طوینی خلققه اظهار قیلوب مشهور ایتمک ،

٦٤) طوی مجلسی اوچون آش حاضرلامک ، (ولیمه)

٦٥) آدمگه ضرر کیتره طورغان حیوانلارنی اوتورمک ،

٦٦) ایمانسز کشیلرگه توفیق وهدایت ایله دعا قیلمق

٦٧) آچولانشقان کشیلرنی کیلاشتورورگه طرشمق ، (اصلاح بین)

٦٨) اوزینه بولووینی استه‌گان اشنڭ باشقه کشیگه بولووینه‌ده کوڭلی راضی بولمق ،

٦٩) اوزینه بولماوینی استه‌گان اشنڭ باشقه کشیگه‌ده بولماوینی استه‌مک ،

٧٠) اشانچلی محتاج کشیلرگه فائده آلمیچه بورچقه آقچه بیروب طورمق ، (قرض حسن)

٧١) خاتون قزجماعتینڭ هر قایوسینه هر بر طوغریده رعایه ویاردم ومرحمت قیلمق ،

٧٢) یورت کینگاشلرینی خاتونینه کینگاش قیلمق ،
(گرچه خاتونی بیرگان کینگاشلرنڭ هر قایوسینی طوتاوچی بولماسه‌ده)

٧٣) یولغه وسفرگه یولداشلار ایله چقمق ،

٧٤) عبرتلانمک اوچون قبرلرنی زیارت قیلمق ،

٧٥) آورو بولغانده طبیبغه کورستوب دوا قیلمق ، (تداوی)

٧٦) ضرور بولغانده صوورتوب قان آلدرمق ، (احتجام)

سنت عمللر

۷۷) (۲۹) نچی شعبانده قویاش بایغان وقتلارده آی قارامق (استهلال)
۷۸) عرب تلینی اوگرانوب یاخشی بلمک ،
۸۰) اولمگه حاضرلنگان کشینی آیاغینی قبله طرفینه صوزوب چالقان یانقرمق .
۸۱) ودخی آنگ یاننده کلمهٔ شهادتنی ایتوب ایمان سوزلرینی ایسینه توشرمک ، (تلقین)
۸۲) میت بولغان کشینگ کوزلرینی یوممق ،
۸۳) وهم آغزینی یوممدروب چیگه‌لرینی برنرسه ایله باشینه بایلامک ،
۸۴) میتنگ باشینه وصاقالینه خوش ایسلی نرسه‌لر سورتمک ،
۸۵) ایر میتنی اوچ قات کفن ایله خاتون میتنی بیش قات کفن ایله کنفلامک ،
۸۶) جنازه‌نی دورت کشی کوتاروب بارمق ،
۸۷) میتنی قبرگه ایلتکان زمانده معلوم روشنچه کوچوب کوچوب میتنگ دورت طرفندان قرق آدم قدر کوتاروب بارمق ،
۸۸) جنازه‌نی یوگرمیچه آشقدروب آلوب بارمق ،
۸۹) قبرنی قبله‌غه آرقلی ایتوب لحدلی ایتوب قازیمق ،
۹۰) میتنی قبرگه قبله طرفندان قویمق ،
۹۱) میتنی لحدده باشینی مغرب طرفینه وآیاغینی مشرق طرفینه طابا صوزوب یوزینی قبله طرفینه قاراتوب قرنراق یانقرمق ،
۹۲) لحدنی قاپلاغانچی خاتون قز میتنگ قبرینی بر پرده ایله قاپلاب طورمق ،
هر بر عبادتنی مثلا طهارت ، غسل ، نماز ، روزه ، زکات ، وحجنی سنتلری ایله اوته‌مک ، مثلا طهارتده (۲۵) سنت باردر تیممده (۹) سنت باردر ، غسلده (۱۵) سنت باردر ، نمازده (۳۸) سنت باردر ، روزه‌ده (۹) سنت باردر . حج قیلوده (۱۵) سنت باردر .

مستحب

س) (مستحب) نیندای عمللردر ؟
ج) (مستحب) شوندای عمللرکه پیغمبرمز محمد عم اول عملنی کوب

وقتلارده قیلمشدر . ودخی اول عملنی قیلغان کشیگه ثواب وبرکت بولاچغینی آڭلاتمشدر .

مستحب عملنڭ حکمی نیدر ؟

مستحب عملنی قیلغان کشی ثوابلی بولور ، قیلماغان کشی گناهلی ده بولماس ، هم قیامت کوننده شلتەگەده تییشلی بولماس .

مستحب عمللر : (وبعض سنن زوائد)

مؤمن ، مسلمان بولغان کشیگه قیلو ویکلی بولغان مستحب عمللرنڭ مشهورلری (١٥٥) در :

١) مدینهٔ منوره گه باروب پیغمبر محمد علیه السلام نڭ قبر شریفی بولغان (روضهٔ مطهره) نی زیارت قیلوب مبارکلنمك ، (بو عمل واجب وسنتلر درجه سنده تییشلی مستحبدر)

٢) نفل نمازلاری اوقومق ،

٣) نفل روزه لار طوتمق ،

٤) نفل حج قیلمق ، (فرض حجنی قیلغاندان صوڭ)

٥) عشر وزکاتدن باشقه نفل صدقه لار بیرمك ،

٦) طهارت آلغانده قبلەغه قارشی طورمق ،

٧) هر وقت ممکن قدر طهارت ایله یورمك

٨) نماز وقتی کرگانچی طهارت آلوب قویمق ،

٩) بر طهارت ایله بر عمل قیلغاندان صوڭ ینه آنڭ اوستینه ایکنچی طهارت آلمق

١٠) طهارت آلغانده اوقولا طورغان دعالارنی اوقومق .

١١) تکبیر کوب ایتمك ، یعنی (الله اکبر) دیمك ،

١٢) تهلیل کوب ایتمك ، یعنی (لا اله الا الله) دیمك ،

١٣) تسبیح کوب ایتمك ، یعنی (سبحان الله) دیمك ،

١٤) حمد کوب ایتمك ، یعنی (الحمد لله) دیمك ،

١٥) استغفار کوب قیلمق ، یعنی (استغفر الله) دیمك ،

١٦) بوش وقتلارده قرآن اوقومق ، (تلاوت)

١٧) صلوات کوب ایتمك ، یعنی (اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد وسلم)

۱۸) صحابه‌لر نڭ ودین علماسینڭ اسملرینی تعظیم ایله سویلمك٬
(صحابه‌گه رضی الله عنه) علماو مشائخ غه (رحمه الله) دیمك كبی

۱۹) آش آشاغانده آش یاولغنی ییرگه جایوب ییرگه اولطوروب آشامق٬

۲۰) آشنی وهر طعامنی آزقابوب یاخشی چاینااب آشامق .

۲۱) طعامنی اوچ بارمق ایله طوتوب آشامق٬

۲۲) آشاب بترگاچ قوللارینی و آغزینی سورتمک٬

۲۳) آش آشاغانده آچ كشیلرنی خاطرگه كیتروب الله تعالی گه شكر قیلمق٬

۲۴) طعام مجلسنده ادب ایله گنه اوطورمق٬

۲۵) تمام طویوب یینكانچی آشاودان طوقتامق٬

۲۶) طابندان طعام آلنغانچی اوطورغان ییرنده اوطوروب طورمق؛

۲۷) طابنده طعامنی اوز آلدندان غنه آلوب آشامق٬

۲۸) آشدان صوڭ آش ایپاسینه بركت ایله دعا قیلمق٬

۲۹) آش حاضر بولغانده نماز اوقوغانچی آشنی آشامق٬

۳۰) طعامنی صووتوب آشامق واچملك صونی صووتوب اچمك٬

۳۱) میت چقغان اویگه یاكه باشقه بر آفت بولغان اویگه آش ییبارمك٬

۳۲) تكبرلكنی بترمك اوچون یاماولی كییملر كیمك٬

۳۳) ودخی جوندان وقلندان اشلەنگان كییملر كیمك٬

۳۴) كییملرنی كیگانده اوّل اوڭ قولغه واوڭ آیاقغه كیمك٬

۳۵) كییملرنی صالغانده اوّل صول قولدان وصول آیاقدان صالمق٬

۳۶) یا گفاكییمارنی جمعه كون كیمك٬

۳۷) كیبه‌چك كییمنی بر رقات سلكوب كیمك٬

۳۸) قارالغان كییملرینی یووب كیمك٬

۳۹) مسجدگه چالمه كییوب بارمق٬

۴۰) صاری باشمق كییوب یورمك٬

۴۱) یورت ییرنی چوب چاردان و تیرسدن پاك طوتمق٬

۴۲) اشتاننی وچیتكارنی اوطوروب كیمك٬

۴۳) آش مجلسینه چاقرلغانده مالینڭ حلاللگی شبهه‌لی بولماغان كشی
بولسه٬ فقیر ودرجه‌سز كشی بولسه ده مجلسینه بارمق (اجابة دعوت)

۴۴) كیچ بولغاچ قابقاو ایشكارنی (بسمله) ایتوب بیكله‌مك٬

٤٥) وهم ترازه پرده‌لرینی توشرمك ،

٤٦) یوقوغه‌یاتاچق یاصدق ویورغانلارینی بر بر قات سالکیمك ،

٤٧) یوقوغه‌یاتقانچی اوتلارنی سوندرمك .

٤٨) یوقوغه‌یاتقانچی یاننده‌غی کشیلرگه تیپشلی وصینلرینی ایتمك ،

٤٩) یوقوغه‌یاتقانچی دعالار قیلمق وتوبه‌استغفار قیلمق ،

٥٠) یوقوغه‌یاتقانده‌یوزینی قبله‌غه قاراتوب آیاغینی مشرق طرفینه
صوزوب قرن یاتمق ،

٥١) آتاوآناسی ایله‌آز بولغانده هر آتناده بر مرتبه کورشوب خیر
دعالارینی آلمق ،

٥٢) اوزندن الوغ طوغانلارینی آتاسی وآناسی کبی یاقن کورمك ،

٥٣) اوزندن کچکنه‌طوغانلارینی اوز بالاسی کبی یاقن کورمك ،

٥٤) آتاوآناسینك دوستلارینی دوست ویاقن کورمك ،

٥٥) خاتون ایرینك قرداشلرینی یاقن کورمك ،

٥٦) ایرخاتونینك قرداشلرینی یاقن کورمك ،

٥٧) حیضلی ونفاسلی خاتون ایسکیرالگی کییملر کییوب یورمك ،

٥٨) حیضلی یانفاسلی بولسه‌ده ایری خاتونی ایله بر ییرده قونمق ،

٥٩) عقللی وکورکام خلقلی کشیلر ایله یولداش ومجالس‌داش بولمق ،

٦٠) یاقن قرداشلری ودوستلاری ایله کورشکانده آچق یوزلی بولمق ،

٦١) قول ایله کورشکانده باش بارماقلارنك توبلرندن طوتشوب کورشمك ،

٦٢) اوّل مرتبه کورشکان کشینك اسمینی ونسلینی صوراشمق ،

٦٣) دوست ویاقن کورگان کشیلرینه آولاقده عیبلارینی آڭلاتمق ،

٦٤) دوستلارینه‌واوزینك حلال خاتونینه کورکام کورنمك اوچون یاخشی
کییملر کیمک ،

٦٥) کوزگی گه قاراب کیاش وقیافتینی توزاتمك ،

٦٦) خاتون ایرینه‌کورکام کورنمك اوچون زینتلی کییملر کیمك ،

٦٧) کییملرینه‌خوش ایسلی نرسه‌لر سورتمك ،   (تعطر)

٦٨) خاتون قز اورامغه‌چقغانده طشقی یاقدان ناچاراق کییملر کیمك ،

٦٩) کوزگه‌فائده‌لی سورمه‌لر طارتمق ،   (اکتحال)

٧٠) ایرلر صاچ وصاقاللرینه‌قزغات قناسورتمق ،   (اختضاب)

Из фондов Российской национальной библиотеки

۷۱) صاچینی وصاقالینی ومیيقلارينی طاراب ومايلاب كوركام ايتوب طوتمق ،
۷۲) صاچنی كينار تمك ياقسقار تماق ،
۷۳) ايرنلرينی ، بورنلارينی وقولاقلارينی كوز توبلرينی هم بارماقلارينی وطرناقلارينی دائما سورتوب ويووب پاك طوتمق ،
۷۴) طرناق كيسو ، مييق كيسو وصاچ كينار وكبی اشلرنی (پنجشنبه ، جمعه ودوشنبه) كونارنده قيلمق ،
۷۵) طرناقلارينی ، صاچلارينی وباشقه توكلرينی ييرگه كوموب قويمق ،
۷۶) ايزگی وتقوی كشيلرنك ايزگيلكلرينی ياراتوب دوست كورمك ،
۷۷) ايزگيلك يولنده بولغان كشيگه قولندان كيلگان قدر ياردم قيلمق ،
۷۸) مظلوم يعنی جبرلانگان كشيلرگه جبردن قوتقارمق ايچون ياردم قيلماق ، (معاونت)
۷۹) سوزی صيغان كشيلرنی وعظ قيلوب دينگه يادنياغه فائده لی اشلرگه كوندرمك ،
۸۰) اوزينه ضرر كيلماسلك بولغانده ممكن قدر هركمگه ياردم قيلمق ،
۸۱) اوزينك عيبلرينی وگناهلارينی كشيدن ياشرمك ،
۸۲) باشقه كشينك عيبلرينی ده كشيگه بلگرتودن صاقلانمق ،
۸۳) آداشقان كشيگه يول كورستمك ، (اراءة طريق)
۸۴) قايغو ايرشكان كشينی شادلاندروب يوواتمق ، (تعزيه وتسليه)
۸۵) اوزينه بر قايغو وضرر ايرشسه (ترجيع) قيلمق ، يعنی (انالله وانا اليه راجعون) ديمك ، يعنی (تحقيق بزلر الله تعالی نكيمزلر وتحقيق بزلر (هرقايومز) الله تعالی گه قايتاچقلارمز)
۸۶) ناحق بلا ايله بلالانگان كشيگه متلق ايله شفاعت قيلمق ،
۸۷) گناهلی كشيلرگه ده توفيق بيرسون ديوب خير دعا قيلمق ،
۸۸) الله تعالی دن گناهلی كشيلرنك گناهلارينی عفو ايتووينی صوراب دعا قيلمق (استغفار)
۸۹) ايزگی وثوابلی عمللرنی كشيگه بلگرتمچه ياشرونده قيلمق ،
۹۰) وعظ مجلسنده اوطوروب وعظ تڭلامق ،
۹۱) جنازه نی اوزاتابارمق ،

۹۲) جنازه اورغاننده آیاق اوره طورمق، (گرچه میت ایمانسز یافاسق کشی بولسه ده)
۹۳) محتاج کشیگه کیراکلی بولغان یورت نرسه لرینی حقسز بیروب طورمق (عاریت)
۹۴) مسجد، مدرسه و مکتب کبی دین اوچون کیراکلی بولغان نرسه لرگه آقچه صرف قیلمق یاکه خدمت ایتمک،
۹۵) چیشمه قاراتو یول توزاتو وکوپر صوقتر وکبی آدملرگه فائده لی بولغان اشلر اوچون آقچه صرف قیلمق یاکه خدمت ایتمک.
۹۶) آدملرگه فائده لی آغاچلار اوطورتمق،
۹۷) یوللارده اوکفایسزاق ایته طورغان طاشلارنی آلوب چیتکه طاشلامق (اماطهٔ اذا)
۹۸) قربان عیدنده چالنغان قربانیننگ اوچدن براولشینی فقراغه بیرمک،
۹۹) ایر بالاسی طوغان کشی ایکی قوی وقز بالاسی طوغان کشی بر قوی (عقیقه) قربانی چالوب ایتینی فقراغه بیرمک.
۱۰۰) طوغانینه یدی کون طولغاندن صونگ بالانڭ صاچینی کیتاروب، صاچی آورلغی قدر آلتون یاکومش صدقه بیرمک.
۱۰۱) یدنچی کوننده بالاغه بر یاخشی اسم قوشمق:
۱۰۲) کسبکه ایرته طوروب چقمق،
صاتو آلو معامله سینی ییڭللک وباتر چیلق ایله قیلمق،
۱۰۳) حلاللگی شبهه ماللارنی آلودان صاقلانمق.
۱۰۴) صاتوچیسی صاتقانینه اوکنوب کیری قایتارووینی اوتنسه فائده آلمیچه قایتاروب بیرمک، (اقاله)
۱۰۵) بر نرسه نی صاتقاندن صونگ آلوچیسی اوکنوب کیری قایتارماقچی بولسه اوزی صاتقان بهاایله کیری قایتاروب آلمق، (اقاله)
۱۰۶) یولده اشلار ایله سفرگه چقغانده آرادان برسینی باش ایتوب صایلامق،
۱۰۷) حیوانغه آتلانوب یا آرباغه اوطوروب بارغان کشی طاومنگانده آتندان و آرباسندان توشمک،
۱۰۸) رمضانده سفرده بولغان کشی روزه سینی قضاغه قالدرماسقه طرشمق،
۱۰۹) سفردن و یولدان قایتقان کشی بالاچاغاسینه و یاقین قرداشلرینه

(کوچکان آش) وبولاکلر آلوب قایتمق ،

١١٥) بورج بیروب طورغان کشی بورچینی ممکن قدر کوتمک ،

١١١) بورج آلغان کشی بورچینی ممکن قدر تیز راک اوته رگه طرشمق ،

١١٢) دولتینگ چاماسینی کشیدن یاشرمک ، (ستر ذهب)

١١٣) خدا بیرگان دولت و نعمتنی چاماسینی ایتمینچه خلقغه اظهار قیلمق (تحدیث نعمت)

١١۴) توکرگانده یا آلدینه یا اونگ طرفینه طابا توکرمک ،

(اما آرتقه طابا و صول طرفینه طابا توکرمک مکروهدر)

١١۵) زور راق مالللرنی ایکی شاهد آلدنداصاتمق هم آلمق ، (اشهاد مبایعه)

١١۶) کیفی وطبیعتی بوزلغان کشی کوب آشاودان صاقلانمق ، (حمیه احتماء)

١١٧) بورج بیروچی بورج آلوچیدان بر کاغزگه قول قویدروب هم ایکی شاهد آلدنده یازدروب آلمق ،

١١٨) کشی تهمت ویاوز گمان قیلورلق یبرلرده یوروردن صاقلانمق ،

١١٩) اولگان کشینی ماقتاب سویلامک ،

١٢٥) قرآن اوقوب ونفل عبادتلر قیلوب ثوابینی اولگان کشیلرگه باغشلامق ،

١٢١) آش وصو صاوتلارینی قاپلاب قویمق ،

١٢٢) هر اشده صبرلق وآقرنلق ایله اش قیلمق ، (تأنّی)

١٢٣) هر نرسه گه وهر کشیگه یوموشاق کوگللی ومرحمتلی بولمق (حلم)

١٢۴) مالینگ بار قدرینه سوینوب قناعت قیلمق ،

١٢۵) هر اشده اویانلی وادبلی بولمق ، (حیا)

١٢۶) قوناق صیلاغاندا طعامنی وشربتنی اوّل اولوغلارغه بیرمک ،

١٢٧) مجلسدا شربتنی اونگ طرفدان یورتمک ،

(یعنی اوّل اچکان کشیدن صونگ آنگ اونگ طرفندا غی کشی اچمک ،

ایگنچی کشیدن صونگ آننگ اونگ طرفندا غی کشی اچمک)

١٢٨) اوزی بیک هوالی ومتکبر کشیگه قارشی تکبرلک کورستمک ،

١٢٩) کیاو بولاچق کشی آلاچق قزینی یراقدان قاراب کورمک (سنت مستحبه)

١٣٥) اهل اسلامغه فائده لی شریعتکه موافق بولغان (بدعت حسنه لر) چغارمق

١٣١) اهل اسلامغه فائده لی بولغان (بدعت حسنه) لرنی قیلمق ،

۱۳۲) نیندی قومدن بولسه ده قومی آراسنده درجه‌سی الوغ کشینی حرمت وتکریم قیلمق ،
۱۳۳) سفرگه چققانده و براش باشلاغانده یاخشی کشیلرگه اوچراوو یاخشی اشلرگه طوغری کیلو ایله یاخشیلقغه یوراب فاللانمق ، (تفال بالخیر)
۱۳۴) آورونی ان شاء الله تزلورسك دییوب شادلاندرمق ،
۱۳۵) آورونك ماثلایغی یاقولینی طوتوب قارامق ،
۱۳۶) آوق آتشوب عسکر بولوب اوینامق ،
۱۳۷) آت ایله صوغش اوینلارینی اوینامق ،
۱۳۸) یتیم قالغان بالالارغه شفقت و مرحمت قیلوب آلارنی شادلاندرمق ،
۱۳۹) فقیر طول خاتونلارغه مرحمت و یاردم قیلمق ،
۱۴۰) فقیر قارت و قارچق و ضعیف کشیلرگه خیر و احسان قیلمق ،
۱۴۱) خاتونی قز بالا طابو وینه برکت امید ایتوب سوینمك ،
۱۴۲) قز بالالارینه شفقت و مرحمتنی آرتوغراق قیلمق ، (کوثللری توشکی بولغانلغی اوچون)
۱۴۳) ایمان کیتروب یاڭغا مسلمان بولغان کشی غسل قیلمق ،
۱۴۴) یاشی اون بیشکه یتوب بالغ بولغان کوننی غسل قیلمق ،
۱۴۵) هوشی کیتوب یا ایسروب هوشسزلانوب یاتقان کشی آیننغاندن صوڭ غسل قیلمق ،
۱۴۶) طهارت آلاچق صونی اوزی حاضرلامك ،
۱۴۷) طهارت آلغانده تواضعلی روشده طورمق ،
۱۴۸) طهارت آلغانده صو صاچرامسلك بییك یرده طورمق ،
۱۴۹) یازو یازارغه و یازونی کورکام ایتوب یازارغه اوکرنمك ،
۱۵۰) هر عباداتنی مستحب بولغان عمللری ایله اوتمك ، مثلا نمازده مستحب بولغان (۲۰) مستحبنك هر قایوسینی اداقیلمق کبی .

مباح

س) (مباح) نیندای عمللر ؟
ج) (مباح) شوندای عمللرکه اول عملنی قیلوده ، قیلماوده

درست وحلالدر .

س) مباح عملنك حكمى نيدر ؟

ج) مباح عمل بندەنك اوز اختيارندەدر . تلاسە قيلور ، تلامەسە قيلماس . آنى قيلغان كشى دە ، قيلماغان كشى دە ، ثوابلى دە بولماس گناهلى دە بولماس .

مباح عمللر :

مؤمن ومسلمان بولغان كشيگە مباح وحلال بولغان اشلرنك حسابى يوقدر ، حرام ومكروە بولماغان اشلرنك هر قايوسى مباحدر . مثلا (اولطورو ، طورو ، يورو ، ياتو ، يوقلاو ، حلال طعاملرنى آشاو ، وحلال اچملكلرنى اچو ، ضررسز سوزلرنى سويلاو ، هر بر گناهسز وضررسز اشلرنى قيلو) كبى شريعتدە بويورلماغان هم طيلماغان اشلرنك هر قايوسى مباحدر . اوشبو توبانك ترتيب ايلە صانالمش اشلرنك هر قايوسى مباحدر :

١) حلال طعاملرنى طويغانچى آشامق ، (اما طويغاندان آرتوغى حرامدر)

٢) حلال اچملكلرنى طويغانچى اچمك ،

٣) ايمانسز كشيلر پشرگان آشلارنى آشامق ،

٤) الله تعالى نك بعض پيغمبرلرينە وبعض كتابلرينە اشانا طورغان ايمانسز كشيلر بوغازلاغان حيواننك ايتينى آشامق ، (ذبيحە كتابى)

٥) آش سنگدرمك اوچون ايسرتمى طورغان صوسلالارنى اچمك ،

٦) ايسرتە طورغان يوزم صووندن ياصالغان سركەنى اچمك (خل خمر)

٧) طوز كولينە توشوب طوزغە آيلانگان اولاكسەدن بولغان طوزنى قاپمق ،

٨) بيك اشانچلى (طبيب حاذق) نك سوزى بوينچە ضرورى بولغاندە شفا اوچون حرام طعام وحرام اچملكلر ايلە دوالانمق ،

٩) كييك حيوانلارنى ايتى ، مايى ، جونى ، تيريسى ياسو ياگى ايلە فائدەلانمق اوچون اوتروب آولامق ، (صيد)

١٠) حيوانلارنى پچترمك ،

١١) خاتون قز بويى دە آرقاوى دە يفاك كيملر كيمك ، (اما ايرلرگە حرامدر)

۱۲) ایرلر آرقاوی جب بولوب بویی یقالک بولغان کییمارنی کیمک ،
(آدراس و بیقصاب کبی)

۱۳) ایرلرنک کییملرنک کیگلگی دورت بارماق قدر صاف یقاکدن اشلانگان بیزالک بولمق ،

۱۴) یقالک قماچ ایله طشلانغان مندر، یاصدق و کییز کبی نرسه‌لرنی استعمال قیلمق ،

۱۵) کوموشلی بیر ینه قول تییرمیچه کوموش بیزاکلی صاوتلارنی استعمال قیلمق ،

۱۶) خاتونلار آلتون و کوموش زینتلر ایله بیزانمک ،

۱۷) صاوتلارنی آلتون و کوموش و آق قورغاشن ایله یالتراتمق ، (تمویه)

۱۸) ایرلر کوموش یوزوک ، کوموش کمر بیلباو و کوموش بیزاکلی قلچ کیمک ،

۱۹) آخاق یوزگ کیمک ،

۲۰) ضررسز سوزلارنی سویلاشمک ،

۲۱) عبرتلی و وعظلی کوپلی شعرلر اوقومق ،

۲۲) عبرتلی و وعظلی شعرلرنی طڭلامق ،

۲۳) اوزینه یا بر کشیگه ظلم قیلدرماسلق اوچون ، یالغان سوز سویلامک ،

۲۴) دشمانلانشقان کشیلرنی کیلاشترمک و دوستلاندرمق اوچون یالغان سوز سویلامک ،

۲۵) خاتوننیڭ کوڭلینی طاپمق و آنی سویندرمک اوچون نیتنک بولماسه‌ده سیڭا فلان نرسه آلوب بیرورمن و سیڭا شوندای یاخشیلقلار قیلورمن دیوب یالغان سویلامک ،

۲۶) صوغشده دشمان عسکرینی آلدامق اوچون یالغان سویلامک ،
(اوشبو (۴) اورندان باشقه اورنلارده یالغان سویلامک حرامدر)

۲۷) جبر قیلوچی کشیدن زارلانوب غیبت قیلمق ، (شکایت)

۲۸) کشیگه ضرری تییه‌طورغان کشیدن صاقلانسونلار اوچون آنک اوصاللقلارینی سویلاب غیبت قیلمق ،

۲۹) کم ایکانلگینی هیچ آڭلاتمیچه بر کشینڭ عیبلرینی سویلامک ،

۳۰) فلان آول کشیلری یا فلان قوم دیوب بر جماعتنڭ عیبلرینی سویلامک .

۳۱) اوصاللق ایله آچوکیترگان کشینی خلقسز، اویاتسز، احمق و نادان
دیبوب ایتمک ،

۳۲) حق سوزلر ایله آز آز اویون کولکیلی سوزلر سویلامک (مزاح و مطایبه)

۳۳) یاخشی کشیلرگه قزغوب اوزی ده شول یاخشی کشیلر کبی بولورغه
هوسلانمک ، (غبطه)

۳۴) بر کشیگه ضرر کیترهچاک سوزنی صاقلانسون اوچون شول کشیگه
باروب ایتمک ،

۳۵) ضرور بولغانده تشلرینی کوموش، آلتون، یا باشقه نرسه ایله یاماتمق،

۳۶) ضرور بولغانده قورصاقداغی بالانی یاروب آلمق ،

۳۷) کم آرتوق بها بیرسه شوگا صاتمق، (آراج = تورغ) (بیع من یزید)

۳۸) یورتلار، یبرلر، آغاچلار و چچکلار کبی جانسز نرسهلرنک صورتلرینی
یاصامق ،

۳۹) دوا قیلو اوچون عذر سببلی عورت یبرلرگه قارامق ،

۴۰) اوز خاتونینک یا ایرینک جمیع اعضاسینه کوز توشرمک ،

۴۱) محرم قرداش بولغان خاتونلارنک یوزلارینه و بلاکلرینه و بالترلارینه
قارامق ،

۴۲) ضرورت بولغانلغی اوچون نامحرم بولغان یات خاتونلارنک یوزلرینه
هوس و قزغودان باشقه کوز توشرمک،
(اما ضرورت بولسه ده هوس و قزغو ایله قارامق حرامدر)

۴۳) ایرلرنک تنلرینک کندکدن یوغاری و تزلردن توبان بولغان
یبرلرینه کوز توشرمک ،

۴۴) عدللک قیلورغه قولندن کیلورلک بولوب دولتلی و قوتلی بولغان
کشی زنادان صاقلانمق نیتی ایله ایکی، اوچ یا دورت خاتون آلمق،
(دورتدن آرتوغی حرامدر) (اما عدللک قولندن کیلمهسلک و یاخشی
تربیه قیلا آلماسلق کشیگه ایکی خاتون آلمق ده درست توگلدر)

۴۵) شریعتچه سبب بولغانده خاتونینی آیرمق ، (طلاق)

۴۶) خاتون قز یورت اچندگی مونچهغه کرمک ، (استحمام)

۴۷) رمضان آیننگ مسافر بولغان کشی روزه‌سینی طوتمیچه قضاغه قالدرمق ،

۴۸) مسافر کشی چیتگینه اوچ تاولک طولغانچی مسح قیلمق ،

۴۹) ایتی حلال بولغان حیوانلرنک ایتلرینی آشامق ،

۵۰) ایتی حلال بولغان حیوانلرنک سوتلرینی اچمک ،

۵۱) ایتی حلال بولغان قوشلرنک یمرقه‌لارینی آشامق ،

۵۲) ایسرتمی طورغان وتنگه آغو، وضرر ایرشدرمی طورغان آشلق، اورلق واولنلارنی آشامق ،

۵۳) ایسرتمی طورغان وتنگه آغو وضرر بیرمی طورغان پاک صو وشربتلرنی اچمک ،

۵۴) اوز ایگنلگنک اوسکان آشلقنی بهاسی کوتارلگانچی صاتمی طورمق ،

۵۵) صاوتی بوشاغاچ صاوت اولشینی چیکرمک شرطی ایله مالنی صاوتی ایله اولچاب صاتمق ،

۵۶) سلام بیرگان ایمانسز کشیگه (وعلیکم) دیب جواب بیرمک ،

۵۷) آلاچق بورج اوچون کیتروب توله‌گانچی بر نرسه (رهن) آلوب طورمق ،

۵۸) آچلقدان هلاک بولور درجه‌گه کیلگانده حرام طعاملرنی ، حرام ایتلرنی آشامق ،

۵۹) آچلقدان هلاک بولور درجه‌گه کیلگانده کشی ایکمکیشی آلوب برآز آشامق ،

(گرچه ایکمک ایه‌سینک اوزندن رخصت صوراماسه‌ده)
لکن ایباسندن صورامق ممکن بولغانده صورامیچه آلوب آشامق درست توگلدر ،

۶۰) رزقی اوچون اش وکسب ایله شغللنه آلمیچه سبق اوقتوب شغللنگان کشی اوقوتغانلغی اوچون معاشلق وظیفه آلمق ، (معاش)

حرام

Из фондов Российской национальной библиотеки

حرام

س) (حرام) نيمنداين عمللر ؟

ج) (حرام) شريعتده بيك قاتى طييلمش عمللر كه آنى قيلو هيچ درست توگللر.

س) حرام عملنك حكمى نيدر ؟

ج) حرام عملنى قيلغان كشى بيك گناهلى بولور، گناه بولوودن قورقوب قيلمى قالغان كشى ثوابلى بولور، قارشيلق ايله حلال ديگان كشى ايمانسز بولور.

حرام ظلمى وحرام غير ظلمى

س) حرام عمل نيچه تورليدر ؟ ج) ايكى تورليدر. س) نيلردر ؟ ج) اوشبولاردر : حرام ظلمى وحرام غير ظلمى.

س) حرام ظلمى نيمنداين حرامدر ؟

ج) قيلوچى كشينك اوزندن باشقه كشيگه ضررى وزيانى تيميه طورغان حرامدر

س) نه كبى ؟

ج) كشى اوتورمك وسببسز قينامق ويمان تل تييرمك وكشى مالينى اوغرلاب ياطالاب ياكه آلداب آلمق كبى.

س) حرام غير ظلمى نيمنداين حرامدر ؟

ج) قيلوچينك اوزندن باشقه كشيگه ضرر وزيانى تيميچه قيلوچينك اوزينه گناه كيتوره طورغان غنه حرامدر كه آنك باشقه كشى نك حقى يوقدر

س) نه كبى ؟

ج) حرام طعاملرنى آشامق وحرام اچملكلرنى اچمك وزنا قيلمق كبى.

س) حرام ظلمى ايله حرام غير ظلمى نك آير مالارى نيدر ؟

ج) آير مالارى شولدر كه، حرام ظلمينى قيلغان كشى صوڭندان اوكنوب الله تعالى گه توبه قيلسه ده، ضرر وزيان ايرشكان كشى راضى بولميچه طوروب الله تعالى اول كشينك گناهينى عفو ايتميه چكدر.

اما حرام غیر ظلمینی قیلغان کشی صوکندان اوکنوب اخلاص ایله الله تعالی گه توبه قیلسه، الله تعالی اول کشینینک گناهینی شول ساعت عفو ایتمک احتمالدر. مثلاً بر کشینینک مالینی اوغرلاب یا طالاب آلسه، اول کشی صوکندان اوکنوب نی قدر توبه قیلسه ده، مال ایاسنی باحلالاتوب رضالغینی آلمیچه طوروب الله تعالی آننک گناهینی ایتمیه چکدر، چونکه عفو ایتسه مال ایاسینه جبر و ظلم کبی بولادر. اما بر تورلی حرام طعامنی یا حرام اچملکنی اچکان کشی قای وقت اوکنوب اخلاص ایله گناهندان تمام توبه قیلسه، شول ساعت الله تعالی آننک گناهیسنی عفو ایتمک احتمالدر. چونکه بو مسئله ده هیچ کمگه جبر و ظلم یوقدر. الله تعالی غفور و رحیمدر. اخلاص ایله توبه قیلغان کشیلرنک توبه لرینی قبول ایتونی وعده قیلمشدر.

حرام ظلمی بولغان عمللر:

مؤمن و مسلمان بولغان کشیگه قیلووی (حرام ظلمی) صانالغان عمللرنک مشهورلری (۱۵۵) در:

۱) اوزینی اوتورورگه قصد قیلماغان کشینی اوتورمک،

۲) کشینینک بر اعضاسینی کیسوب یا صوغوب ایمگاتمک،

۳) حیوانلنی اوتقه یاندرمق، (تعذیب بالنار)

۴) هیچ بر فائده سینی اویلامیچه آدمگه ضرری تیمی طورغان حیوانلارنی اوتوروب جان قیمق،

۵) حیواننینک یوزینه صوقمق،

۶) کیراک کشی بولسون کیراک باشقه حیوان بولسون جان ایاسینی جبرلاب رنجتمک،

۷) کشینینک مالینی اوغرلاب آلمق، (سرقه)

۸) کشینینک مالینی طالاب آلمق، (غصب)

۹) یولدان طابقان مالنی ایاسی معلوم بولا طوروب ایاسینه طابشرمیچه

حرام عمللر

Из фондов Российской национальной библиотеки

اوزنلک طوتمق ،

۱۰) صاتوده یا آلوده او لچاوده خیانت قیلوب کشی مالینی اوز مالینه قاتشدرمق (خیانت)

۱۱) ناچار و بوزق مالنی یاخشی دییوب آلداب یاخشی مال بهاسندن صاتمق (غش)

۱۲) بیره چك بورچینی تولا میچه اوزنلک قالدرمق ،

۱۳) قولینه امانت ایتوب بیرلگان مالنی اوزینه آلوب قالمق ،

۱۴) قورصاقداغی جانلی بالانی دارو و آغو ایله اولترمك ، (بالا توشرمك)

۱۵) یتیم بالالارنك مالینی اوزکیرا گینه طوتمق ، (اکل مال یتیم)

۱۶) وارثلارینه قالاچق مالینی وارث توگل کشیگه بیروب یاکه برگنه وارثینه بیروب وارثلارینك حقینی کیمتمك ،

۱۷) خدمت ایتکان کشینك حقینی خدمتی تمام بولغاچده بیرمیچه اوزنلک طوتمق ،

۱۸) صوکبی هرکمگه اورتاق بولغان مالنی برکشیگه اوصاللق ایله آلدرمی طورمق ،

۱۹) یالغان سویلاب برکشیگه ضرر کیترمك ، (کذب ضار)

۲۰) آلتون یا کوموشکه باقر یا قورغاشن قاتشتروب بوزق آقچه صوغوب یاخشی آقچه اورنینه کشیگه بیرمك ،

۲۱) کشینك عیبلارینی بلورگه طرشوب تیکشرمك ، (تجسس)

۲۲) برکشینك عیبلارینی کویلاب بیتلاب ایتمك (هجو)

۲۳) کشی آلدنلک برکشینك عیبلارینی اوزینه ایشتدروب سویلامك (سب

۲۴) اوزی یوغنده برکشینك عیبلارینی سویلامك ، (غیبت)

۲۵) کشینك عیبلی یيرلارینی اشاره قیلوب یا آچوب کورستمك ،

۲۶) برکشی حقنلک هیچ یوق عیبلارنی بار ایتوب سویلامك ، (بهتان وافترا)

۲۷) اولگان کشینك عیبلارینی سویلامك ،

۲۸) کشینك سویلاشوینی وقیافتینی قیلنوب کورستوب خورلامق (مسخره)

۲۹) میتنك سویاكلارینی صندرمق ،

۳۰) مؤمن کشینی ایمانسز دییوب سوكمك ،

حرام عملار

۳۱) کشینینک آتا آناسینی و نسلینی قباحت سوزلر ایله سوکمک ،

۳۲) زناقیلوو یحق بولماغان کشینی زناچی دییوب سوکمک ٔ (قذف بالزنا)

۳۳) شبهه ایله اوز خاتونندان طوغان بالانی مینم بالام توگل دیمک ،

۳۴) عیبسز کشینی ظالم توره‌لرگه چاغرب عیبلی ایتوب سویلامک ،
(سعایت)

۳۵) ایرلی خاتونلی کشیلرنینک آراسنداسوز یوروتوب آلارنی بر برسینه دشمانلاندرمق ،

۳۶) بر کشینینک ایگنچی بر کشی حقنده سویلاگان سوزینی سویلانمش کشیگه باروب ایتمک ، یعنی سوز یورتمک ، (نمیمه)

۳۷) ایکی دشمان آراسینه کروب هر ایکیسینه اوزلرنچه سویلامک
(ذوالوجهین)

۳۸) ایکی دوست کشینینک آرالارینی بوزوب دشمانلاندرمق ،

۳۹) حیوانلارنی قوتورتوب بر برسی ایله صوغشدرمق یا سوزشدرمک ،

۴۰) کشیگه ناچار قوشمه آتلار چغارمق و قوشمه آت ایله آتامق ، (تنابز بالالقب)

۴۱) یاشروب سویلاشکان کشیلرنینک سوزلرینی اوزلرینه بلگرتمیچه طنگلامق ،
(تسمع)

۴۲) سوز سویلاوچی کشینینک سوزینه آرقلی توشوب سوزلارن طوقتاتمق (مراء)

۴۳) فائده‌سز سوزلرده اوستون چقمق و اوز سوزینی آستده قالدرماماق اوچون سوز کوراشترمک ،
(جدال)

۴۴) بر کشینینک هیچ کمگه ضرری تیمی طورغان یاشرون سرینی خلقغه بلگرتمک ،
(افشاء سر)

۴۵) وصیت ایتو ایله یاکه هبه قیلو ایله یاکه یوق بورچنی بار دییوب اقرار قیلو یا سند یازوب بیرو ایله یا که باشقه بر حیله ایله وارثلر بینه قالاچق مالینی کیمتورگه طرشمق ،
(اضرار فی الوصیة)

۴۶) اوزینه یاخشیلق ایتکان کشیگه یمانلق ایتمک ،

۴۷) صدقه صوراغان یا بر یومش صوراغان کشینی سوکمک و آنگا قاتی سوز ایتمک ،
(نهر سائل)

۴۸) کشیگه گرچه اوینا ب بولسه ده قلچ ، پچاق وکوساک ایله کیزانمک ،
(تشهیر سلاح)
۴۹) بالالارینی وخاتونینی وخدمتچیلارینی کچکنه گنه عیبلاری اوچون بیک قاتی سوگوب اورشمق ،
۵۰) بالالارینه ، خاتونینه وخدمتچیلارینه کوچلاری یتمس لک اشلر قوشمق ،
۵۱) بیک کچکنه بالانی ایمچاکدن آیرمق اوچون یاباشقه براش اوچون قینامق ،
۵۲) خدمتچیلارینی قینامق ،
۵۳) ضررلی اشلر قیلوب کورشیسینی رنجتمک ، (اذاء جار)
۵۴) سلام بیرگان کشیگه یابر سوز اینگان کشیگه جواب بیرمیچه یوزینی دوندرمک ، (اعراض)
۵۵) بر اشنی قیلورغه نیتی بولمیچه طوروب آلداب قیلورمن دیوب وعده قیلمق ، (عهد کاذب)
۵۶) ایمانلی کشینینگ اشینی یمان اقغه یوراب هیچ بر دلیلسز یاوز گمان قیلمق ، (سوء ظن)
۵۷) بر کشینینگ خاتونی ایله زنا قیلمق ،
۵۸) کشینینگ اویی اچینه رخصتسز قارامق ،
۵۹) بر خاتون یا قزنی کوچلاب وجبرلاب اعضاسینه قول تیگیرمک ، زنا قیلمق ،
۶۰) کشی اوینه رخصتسز کبناتدن کیلوب کرمک ،
۶۱) رخصتسز کشینینگ یاشرون خطینی اوقومق ،
۶۲) گواهلغی حق بولا طوروب گواهلغندن طانمق ، (کتم شهادت)
۶۳) گواهلغی بولماغان کشی یالغان گواهلق بیرمک ، (شهادت زور)
۶۴) اوزی حقلق طرفنده بولماغان کشی محکمه گه باروب دعوی قیلشمق ، (خصومة بالباطل)
۶۵) بر کشیگه جبر وظلم ایتوچینک ظلماغینه یاردم قیلمق ،
۶۶) شریعتکه خلاف حکم ایتوب بر کشیگه ضرر کیترمک ،
(مثلا وارثلارگه مال بولوده یا باشقه حکمده)
۶۷) بها قویارغه تعیین قیلنغان کشی ظاهق ایله بر نرسه نینگ بهاسینی قیمت قویوب بر کشیگه ضرر کیترمک ،

۶۸) بر مالغه بهاقو یارغه تعیین قیلنغان کشی بهانی بیک آرزان قویوب خیانت قیلمق ،

۶۹) سحر عمللری قیلوب بر کشیگه ضرر روزیان کیترمک ،

۷۰) خلق آراسینده صوغش ، مجقرش ودشمانلقغه سبب بولا طورغان فتنه لر صالمق ،

۷۱) آشلق کبی خلقغه بیک کیراکلی نرسه نی آرزان وقتده جییوب خلق بتکاچ بیک بهالی ایتوب صاتمق ، (احتکار)

۷۲) بر مالنی تییشلی بهاسینه قاراغانده ایکی بها ایله آلوچینی آلداب صاتمق ، (غبن فاحش)

۷۳) صاتلق مالینک عیبلرینی آلوچیغه ایتمیچه آلداب صاتمق ،

۷۴) حضرت رسولگه یاوز تل تیبرمک ، (بو اش حرام غنه توگل ایمانسزلقدر)

۷۵) پیغمبرمز محمد علیه السلام ایتمگان سوزنی پیغمبر علیه السلام نک سوزی دییوب سویلامک ،

۷۶) آتا و آنانی رنجورلک اشلر قیلوب رنجتمک ، (عقوق والدین)

۷۷) استاذینی خورلاب ومسخره قیلوب رنجتمک ، (عقوق استاذ)

۷۸) آتا و آنا بالالارینه واستاذ شاکردلرینه جبر وظلم قیلمق .

۷۹) ایر خاتوننینی وخاتون ایرینی رنجتمک ،

۸۰) یاقن قرداشلر بر برندن بیزشمک . (قطع رحم)

۸۱) پیغمبرمز محمد علیه السلام نک صحابه لرندن بر سینه یاوز تل تیبرمک ،

۸۲) عالم کشینی سوکمک وخورلامق ،

۸۳) جبر قیلو مقصودی ایله کشینی اویالتمق ،

۸۴) جبر قیلو مقصودی ایله کشینی قورقتمق ،

۸۵) صوقر کشینی هم کوزلی کشینی آلداب یالغاش یوللغه ییباروب آداشدرمق ، (اضلال)

۸۶) آلداو نیتی ایله کشیگه ضررلی کینگاشلر بیرمک ،

۸۷) خلق یوری طورغان یولنی قازوب یاصوقالاب یوروچیگه اوڭغایسز ایتمک ،

۸۸) ایکی خاتونی بولغان کشی خاتونلارینی تربیه قیلو ده اویلرنک قونو نوبتنده بر سینه جبر والتفاتسزلق قیلمق ،

٨٩) فقیر کشیلرنی فقیرلکاری اوچون خورلامق وکیمستمک ،

٩٠) بر کشینی آلداب سویلاشتروب سرینی آلورغه طرشمق ، (مکر)

٩١) بر کشینی آلدامق اوچون کوکلنده بولماغان اشلر ایله ماقتاغان بولوب دوستلق اظهار قیلمق (مداهنه)

٩٢) قز بالانی اوزی هیچ راضی بولماغان کشیگه کوچلاب نکاحلامق ،

٩٣) دورت آی قدر خاتونی ایله هیچ کورشمیچه سفرده یورمک ،

٩۴) دورت آی قدر خاتونینه یاقنلق قیلماسلق ایتوب آند ایتمک ، (ایلاء)

٩۵) خاتون ، سببسز ایرینک یورتندن چغوب قایتمی یورمک ، (نشوز)

٩۶) زنادان پاک خاتونینی سین زناچی دیوب سوکمک (لعان)

٩٧) کشینی آلداب بوش اش اشلاتمک وخدمت ایتدرمک ،

٩٨ عهد قیلوب سوز قویشلغان اشلاه عهدنی بوزمق ، (خلف عهد)

٩٩) پادشاه وتوره بولغان کشی قول آستنداغی کشیلرگه جبر وظلم قیلمق ،

١٠٠) پادشاه وامیر المؤمنین نک حکملرینه قارشیلق قیلوب باش طارتمق ، (باغیلق)

حرام غیر ظلمی بولغان عمللر:

مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه قیلووی (حرام غیر ظلمی) صانالغان عمللرنک مشهورلری (١۴۵) در :

١) ایمانسز بولمق ،

٢) الله تعالی نک قیلغان اشلرینی یاراتمیچه سوزلانمک ،

٣) ایمانسزلقنی بلدره طورغان سوزلرنی سویلمک ، (لفظ کفر)

۴) ایمانسزلقنی بلدره طورغان علامتلرنی قیلمق ، مثلا ، الله تعالی دن باشقه نرسه گه سجده وعبادت قیلمق ، قرآننی خورلامق ، ایمانسز کشیلرگه اوخشاسم ایدی دیوب آلارنک کیملرینی کییوب یورمک کبی .

۵) الله تعالی دن باشقه نرسه لر نک رضالغی اوچون قربان چالمق ، مثلا میت رضالغی اوچون وجنلر نک ضررندن ایمین بولو اوچون ،

Из фондов Российской государственной библиотеки

۶) الله تعالی نك عذاب قیلوو ندن قورقه‌یچه امین وقورقوسز بولمق ،
۷) الله تعالی نك رحمتندن امید کیسمك ، (یأس من رحمة الله)
۸) ایمان واعتقادده اوز فکری ایله دلیللرنی هیچ اویلامیچه کشیگه ایباروب گنه یورمك ، (تقلید)
(اما عملده بر مجتهد نك اجتهادینه ایبارمك تییشلیدر)
۹) باشلانغان فرض وواجب عمللرنی یوری بوزمق ،
۱۰) فرض وواجب بولغان عمللرنی قیلمی قالمق ،
۱۱) عید فطر ، عرفه ، وعید قربان دان صونگغی اوچ تشریق کونلرنده روزه طوتمق ،
۱۲) باغو چیلق قیلوب کیله‌چك زمانده بولاچق اشلردن خبر بیرمك (کهانت)
۱۳) باغوچیلارنك سوزلرینه ویولدزلارغه قاراب کیله‌چکده بولاچق اشلردن خبر بیره طورغان (منجم) لرنك سوزلرینه اشانمق ،
۱۴) کشیگه ضرر تییرمیچه سحر عمللری قیلمق ،
۱۵) اوزنده بولماغان یاخشیلق ایله خلق آراسنده ماقتالووینی سویمك ، (حب مدح کاذب)
۱۶) فرض بولغان عسکرلکدن قاچمق ، (فرار من الزحف)
۱۷) مکه مکرمه ده وآنك تیره‌سنده بولغان (حرم) دییوب آتالا طورغان ییرلرده بر گناه اش قیلمق ،
۱۸) بر کشینك گناه وحرام اشنی قیلووینه کوکلدن قوانوب طورمق ، (رضای معصیت)
۱۹) کشینی گناه اشلرگه دیمه‌مك ، (امر بالمنکر)
۲۰) کشینی ثوابلی اشلردن طیمق ، (نهی عن المعروف)
۲۱) گناه اشلرنی قیلوغه هوسلندره طورغان سوزلر سویلمك ،
۲۲) گناه اشلرنی قیلوغه هوسلندره طورغان جر وشعرلر یرلامق ،
۲۳) گناه اشلرگه یاردم قیلمق ،
۲۴) سنت عمللرگه خلاف بر عادت چغارمق ،
۲۵) گناه اشلرنك قیلنووینه کوکلدن سوینوب طورمق ،
۲۶) مکروه بولغان اشلرنی عادت ایتوب کوب قیلمق ، (اصرار وملاومت)

۲۷) شریعتکه خلاف بولغان گناهلی وضررلی عادتلر چغارمق (بدعت سیئه)

۲۸) دنیا اشینی دین اشندن آرتوق کورمک ،

۲۹) دنیاغه دنیالر کلگی اوچون گنه محبت قیلمق ،

۳۰) نی اشده بولسه ده کیراک قدرندن آرتوق اسراف قیلمق ،

۳۱) اوطوش اوینلار اویناب آقچه ومال اوطوشمق ، (قمار)

۳۲) اوطوشو بولماسه ده (نردشیر) دییوب آتالا طورغان اوطوش اویننی اوینامق ، (کاغد = قارتا)

۳۳) طابش ایله یعنی آرتدروب تولامک شرطی ایله بورچقه آقچه بیرمک ، (ربا)

۳۴) محکمه ده یا سودا ده فائده قیلمق اوچون مال وآقچه آلمق ، (رشوت)
(گرچه حقلق ایله اش قیلوب هیچ بر طرفقه جبر قیلماسه ده)

۳۵) نجس وحرام نرسه لر ایله سودا قیلمق ،

۳۶) اوز اختیاری ایله اوزینك آورو وبولووینه سبب بولا طورغان اشلرنی قیلمق ،

۳۷) بر کشینی آلوغلاب رکوع یا سجده قیلمق ، مثلا ، آرتوق ایلوب وبوگلوب سلام بیرمک ، ویرگه یاتوب آیاغنیه یغلوب یالنمق کبی ،

۳۸) دنیا الذتلرینه ودنیا مالینه بیك قومسز هوسلی وحریص بولمق ، (حرص وشره)

۳۹) سبق ودرس اوقوب علم تحصیل قیلودان دنیا راحتلگینی گنه استه مک ،

۴۰) فلان اشنی قیلماسام ایمانسز بولیم دیوب آنت ایتمک ، (العیاذ بالله)

۴۱) ایکمکدر ، قویاشدر دییوب الله تعالی دن باشقه نرسه ایله آنت ایتمک ،

۴۲) حرام اشنی قیلغانك (بسم الله) ایتمک وآیت اوقومق وباشقه ثوابلی سوزلرنی ایتمک ،

۴۳) شریعتده الوغ کورلگان نرسه لرنی کچکنه گه وخورغه صانمق ،

۴۴) مسلمان قرداشینه یاوزلق قیلونی کوگلدن نیت قیلمق ،

۴۵) کشیگه بر ضرر وآفت کیلووینه سوینمک ، (شماتت)

۴۶) اوز اوزینی اوتورمك ، (انتحار)

۴۷) اوزینك بر اعضاسینی اختیاری ایله کیمتمك وایمگاتمك ،

۴۸) مونچه ده یا باشقه بیرده آلیا بقچسز وازارسز عورتلرینی آچوب کشی آللدنده یالانغاچ یورمک ،
(کشف عورت)

۴۹) تکبرلک اوچون یاریا اوچون اوزون کییملر واوزون چابارلار کیمک ،

۵۰) کشیلرنک کیفلرینی کیترمک اوچون ادبسز جرلار جرلامق ،

۵۱) کشیلرنک ایفلری اوچون کویلی اویونلار اوینامق ،

۵۲) کشیلرنک کیفی اوچون بییمک ،

۵۳) هیچ کمگه التفات قیلماغان روشده وهیچ بر کشینی کشیگه صایماغان روشده اولوغلق قیافتی ایله یورمک ،

۵۴) کشیلرنی اوزندن توبان وخور کوروب هوالانمق ،
(تکبر)

۵۵) اوزینک قیلغان عبادتلرینی اویلاب اوزینی ایزگی وتقواغه صاناب یورمک ،
(عجب)

۵۶) بلور اوچون دین مسئله سینی صوراغان نادان کشیگه بله طوروب ایتمی واوگراتمی قالمق ،
(کتم علم)

(امابله میکان دیوب صنار اوچون صوراغان کشیگه جواب بیرو لازم توگلدر.)

۵۷) کشیگه یا حیوانغه لعنت اوقومق یعنی الله تعالی سنگا لعنت قیلسون دیمک ،
(لعن)

۵۸) کمگه گنه بولسه ده بر کشیگه یاوز دعا قیلمق ،
(بد دعا)

۵۹) گناهای سوزلرنی وغیبت سوزلرینی طڭلاب اوطورمق ،

۶۰) کورگان توشینی آرتدروب یا الغانلاب سویلامک
(وفیه)

۶۱) کونچیلک ایله بر کشینک دولتی وآب رویی کیتونی تلامک ، (حسد)

۶۲) آچووی کیلگان کشیگه اوپکالاب اوچ کوندن آرتوق آنک ایله کورشمایچه آچولانوب یورمک ،
(حقد وکینه)

۶۳) آچو وقایغو وقتنده کییملرینی یرتمق وبر نرسه نی آتوب طاشلامق ،

۶۴) حرام عمل قیلغانلغینی کشیگه کورستمک ،
(قیلووی بر حرام کورستوی ایکنچی حرام)

۶۵) عبادات وایزگی عمللرنی کشی ماقتاسون یا صدقه بیرسون اوچون قیلمق ،
(ریا)

۶۶) گناه قیلوچی فاسق کشیلرنی کوڭلدن دوست کورمک ،

٦٧) ایزگی وتقوی کشیلرنی دشمان کورمك ٬

٦٨) دنیامالی اوچون برکشینی بیك آرتوق تعظیم قیلوب اوزینی خور قیلمق ٬ (تذلل وتملق)

٦٩) تلی ایله کوکلنده بولماغان اشارنی آلداب سویلەمك ٬ (نفاق)

٧٠) ظالم وایمانسز کشیلرگه اوزون عمر تلامك ٬

٧١) هیچ بر اش ایله کسب قیلمیچه یالقاولانوب اشسز یاتمق ٬ (بطالت)

٧٢) اوزرزقی اوچون اوزی کسب قیلمیچه کشی دن صدقه یاهدیه بیرونی کوتوب یاتمق ٬ (طمع)

٧٣) قرآن آیتلرینه تفسیر کتابلارینه قارامیچه اوزکوکلی تلاگانچه معنا بیرمك ٬

٧٤) قرآن اوقولغانینی ایشتکان کشی قرآننی هیچ طڭلامیچه باشقه اش ایله شغللەنمك ٬

٧٥) وقف مالغه خیانت قیلمق ٬

٧٦) بیت المال آقچەسینی تییشسز لك ایله آشامق ٬

٧٧) اوتکان اشکه یالغان آند ایتمك ٬ (یمین غموس)

٧٨) ایرلر خاتون قز قیافتینه کروب خاتون قز کییمی کییوب یورمك ٬ (تخنث)

٧٩) خاتونلار ایرلر قیافتینه کروب ایرلر کییمی کییوب یورمك ٬ (ترجل)

٨٠) فارا یوندان صوغلغان مجوسی لر کییه طورغان اشلاپەنی کیمك ٬ (قلنسوهٔ مجوس)

(آق بولسه یاکه بر طرفندن بر آز کیسلگان بولسه درست دیگان روایتلر باردر)

٨١) بیلـگه بارماق یوغانلغی غنه نازك بیلباو بایلامك ٬ (زنار)

٨٢) ایرلر بویی ده آرقاوی ده یفاکدن اشلانگان کییمارنی کیمك ٬

٨٣) ایرلر آلتون یوزك وآلتون ساعت کبی آلتوندان یاصالغان زینتلر ایله بیزانمك ٬

٨٤) ایرلر یوزك وبیلباو وقلچ بیزاکلرندن باشقه یرده کومشدن یاصالغان

حرام عملار

حرام عملار

زینتلر ایله بیزانمك ،
۸۵) کیراك ایر کیراك خاتون بولسون آلتون صاوتلارنی وآلتون قوراللرنی استعمال قیلمق ،
(مثلا آلتون صاوت ، آلتون قاشق وآلتون صابلی قلم طوتوکبی)
۸۶) ایرلر وخاتونلار کومشدن یاصالغان صاوت وقوراللرنی استعمال قیلمق (مثلا کومش صاوت کومش قاشق وکوموش صابلی قلم طوتوکبی)
۸۷) کشی وحیوان صورتلری یاصامق ، (اما آغاج ویورت صورتلارینی یاصامق درستدر)
۸۸) نی روشچه گنه بولسه ده زنا قیلمق ، (کیراك خاتون ، کیراك ایر ، کیراك حیوان ایله اولسون)
۸۹) زناغه ایاچیلك قیلمق ، (پزونکلك)
۹۰) خاتونینی کونچیلامیچه یات ایرلر ایله قاتشدرمق ، (دیوثلك)
۹۱) فلان قدر مهر ایله فلان وقتغه قدر مینم خاتونم بولورسك دییوب وقتنی تعیین ایله نکاح قیلمق ، (نکاح متعه وموقت)
۹۲) خاتونی حیضلی وقتده یاقنلق قیلمق ،
۹۳) خاتونی نفاسلی وقتده یاقنلق قیلمق ،
۹۴) دورت خاتون اوستینه بشنچی خاتون آلمق ،
۹۵) عدللك قولندن کیلمه سلك وتربیه قیلا آلماسلق کشی ایکی خاتون آلمق ،
۹۶) خاتونینی حیضلی وقتده طلاق قیلمق ،
۹۷) خاتونینی بریولی اوچ طلاق قیلمق .
۹۸) خاتونینی آناسینه یابر محرم قز قرداشینه اوخشاتوب (ظهار) قیلمق ،
۹۹) ایرلر حلال خاتوننندن باشقه خاتونلارنك یوزلرینه کوکل وهوس ایله قارامق ،
۱۰۰) خاتونلار حلال ایرلرندن باشقه ایرلرنك یوزلرینه کوکل وهوس ایله قارامق ،
۱۰۱) ایرلر یات خاتونلارنك تنلرینه کوز صالمق ، (گرچه حوسدن باشقه اولسه ده)

١٠٢) خاتونلار يات ايرلرنك تنارندن نمازده اورتو فرض بولغان يېرلرينه كوز صالمق ،

١٠٣) ايرلر ايرلرنك نمازده اورتو فرض بولغان اعضالارينه كوز صالمق ،

١٠٤) خاتونلار خاتونلارنك باش ، آرقا ، كوكراك و بالترلارندان باشقه يېرلرينه كوز توشرمك ،

١٠٥) ايرلر ياش اير بالالارنك يوزينه كوكل و هوس ايله قارامق ،

١٠٦) كشينك تنينك كوز توشرو و قاراو حرام بولغان يېرلرينه قول تيېرمك ، (مس)

١٠٧) بر بر سينه حلال يا محرم قرداش بولماغان اير ايله خاتون ايكيسي گنه بر يېرده يالغوز قالمق ، (خلوة باجنبيه)

١٠٨) خاتونلار برگنه قات بيك يوقا كييم و كولماك كيوب يورمك ،

١٠٩) اوزينه كيراك بولماغان مالينى كشيگه بيرميچه ياندروب ياصوغه صالوب ارم ايتمك ، (اسراف)

١١٠) بر مال يا طعامنى اوزى ده فائده لانميچه كشىگه ده بيرميچه چرتوب هلاك ايتمك ، (اضاعه مال)

١١١) قالغان آشلارينى يېرگه توگوب ضائع قيلمق ،

١١٢) اوز اختيارى ايله آشامى و اچميچه طوروب آيانى اوره نمازاوقى آلماسلق درجه ده اوزينى ضعيفلاندرمك ،

١١٣) طويغاندان آرتوق آشامق و اچمك ،

(قوناق خاطرى اوچون هم ايرته گى كوننده روزه بولاچق كشيگه طويغاندان صوڭ ده بر آز آشامق درست بولور)

١١٤) بر ايكى كونلك رزقى آزغى بولا طوروب كشيدن صدقه تلانمك ،

١١٥) زكات چمارلق مالى بولغان كشى كشيدن صدقه قبول ايتوب آلمق

١١٦) آش و طعامنى و اچملك صونى طابتاب و توگوب خورلامق ،

١١٧) نجس نرسه لرنى آشامق و نجس نرسه لرنى اچمك ،

١١٨) آورغه صابشترا طورغان آغولى نرسه لرنى آشامق و اچمك ،

١١٩) بالچق و طوفراق آشامق ،

١٢٠) ايتى حرام بولغان حيوانلارنك ايتلرينى آشامق ،

١٢١) ايتى حرام بولغان حيوانلارنك سوتلرينى اچمك ،

(حرام عمللر)

(حرام عمللر)

фондов Российской национальной библиотеки

۱۲۲) بوغازلانمىچه بر آفت سببلى اولـگان حيوانننك ايتينى آشامق ،
(ميته = اولاكسه)

۱۲۳) شريعتچه بوغازلانماغان حيوانلارنك ايتلرينى آشامق ،

۱۲۴) شريعتچه آولانماغان حيوانلارنك ايتلرينى آشامق ،

۱۲۵) صاميغان وچرگان ايتلرنى آشامق ،

۱۲۶) ايمانسز مجوسى كشى بوغازلاغان حيوانننك ايتينى آشامق ،

۱۲۷) ايمانسز مجوسى كشى آولاغان حيوانننك ايتينى آشامق ،

۱۲۸) ايتى حلال بولغان حيوانلارنك اويات وعورت اعضالارينى ، قوقلارينى ، اوتلرينى ، تنلرنده گى بيزلرينى ، آشامق ،

۱۲۹) حيوانلارنك بوغازلارندان چقغان قانلارينى آشامق ، (دم مسفوح)

۱۳۰) يوزم ييمشى صوو ندان ياصالغان ايسرتكچنى اچمك ؛ (شرب خمر)

۱۳۱) نيند اين گنه ذاتدان ياصالغان بولسه ده ايسرته طورغان اچملكارنى اچوب ايسرمك ، (تسكر)

(آشلقدن يا بالدان يا برانگى دن ياصالغان عرقى و صرا و بوزا و سوتدن ياصالغان قوتلى قمز كبى)

(ايسرمكدن مراد سوزينى آيق وقتداغندان آرتدروب كولوب سويلارلك بولمق قدردر)

۱۳۲) ايسرته طورغان اولنلرنى يوتوب يا آوزغه صالوب ايسرمك ،
(افيون و تماكى كبى)

۱۳۳) ايسرته طورغان اولنلرنك صوونى يا توتونينى اچوب ايسرمك ،

۱۳۴) بر كشى نك اورلاب يا آلداب كشيدن آلغان مالينى بلاطوروب صاتوب آلمق ،

۱۳۵) بركشينك ايرلك اعضاسينى كيسوب پچترمك و پچترلمك (اخصا)

۱۳۶) حج وقتنده حاجى ، احرامى كشيگه قيلو درست بولماغان اشلارنك برسينى قيلمق ،

مثلا ، (۱) اويات وادبسز سوزلر سويلاشمك ، (۲) خاتونى ايله جماع قيلمق ، (۳) كشى ايله آچولانشوب قچقرشمق وصوغشمق ، (۴) قورى ييرده گى كييك حيوانلارنى آولاب اوتورمك ؛ (۵) كييك حيوانلارنى اوترو گه يار دم قيلمق ، (۶) اينه ايله تگلگان ييكلى كييملر

(حرام عمللر)

(حرام عمللر)

Из фондов Российской национальной библиотеки

کیمک ، (۷) باشینه چالمه ، بورک یا فس کیمک ، (۸) آیاغینه چیتک ،
ایتک واویوق کبی آیاق کییمی کیمک ، (۹) باشینی یا یوزینی بر نرسه
ایله قاپلاب اورتمک ، (۱۰) خوش ایسلی مایلار سورتمک ،
(۱۱) صاچینی طرناغینی یا باشقه توکلرینی کیسمک ، (۱۲) صاچینی
وصاقاللارینی طارامق (۱۳) صاچینی وصاقاللارینی مایلامق ،
(۱۴) حرام یا مکروه بولغان بر اشنی قیلمق ،

۱۳۷) مکه مکرمه تیره سنده (حرم) دییوب آتالاطورغان یرده بولغان کییک حیوانلارنی آولاب یا که بوغازلاب اولتورمک ،

۱۳۸) نمازنی وقتنده اوقومیچه قضاغه قالدرمق ،

۱۳۹) رمضانده روزه طوتمی یورمک ،

۱۴۰) زکات ، عشر ، وفطره صدقه لارینه تیگیشلی مالنی بیرمیچه اورنده طوتمق ، (بخل)

۱۴۱) اوستینه حج فرض بولاطوروب حجنی قیلمی طورمق ،

۱۴۲) قرآننی تجویدسز ایتوب حرفلارینی اوزگارتوب بوزوب اوقومق ، (لحن)

۱۴۳) جنب بولغان کشی ، حیضدن یا نفاسدن آرولانغان خاتون غسل قیلاونی کیچکترمک ،

۱۴۴) ظالم واوصاللغی معلوم کشینی حاکم و توره لککه صایلامق ،

۱۴۵) خوفلی سفرگه هیچ بر یولداشسز یالغوز چقمق ، (السفر وحده)

مکروه (تحریمی)

س) مکروه نیمنداین عمللر ؟

ج) مکروه شونداین عمللر که پیغمبرمز محمد علیه السلام اول عملنی قیلاودان طیه‌شدر .
مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه آنی قیلو درست توگلدر .

س) مکروه عمللرنگ حکمی نیمدر ؟

ج) مکروه عمللرنگ حکمی شولدر که آنی گناهندان قورقوب قیلمی قالغان

(حرام عمللر)

کشی ثوابلی بولور ، قیلغان کشی گناهلی بولور ، قارشیلق ایله مکروهنی قیلو درست دیگان کشی ایمانسز بولماسه ده گناهلی بولور.

مکروه تحریمی وهم حرام ظنی بولغان عمللر :

مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه قیلو (مکروه) بولغان عمللرننگ مشهورلری (۳۲۵) در :

۱) اوز کیفی اوچون کویلی شعرلر یرلامق ، (تغنی)

۲) کویلی شعرو (یر) لارنی طڭلامق ، (استماع ملاهی)

۳) اوز کیفی اوچون قوراللار ایله کویلی اوینلار اوینامق ،

۴) اویون کویلرینه کیفلانوب بییمک ،

۵) کویلی اویون طاوشلارینی طڭلامق ، (استماع ملاهی)

۶) اویون کویارینه فارشی قول چاپمق ،

۷) اوینه اویون قوراللارینی صاقلاب طوتمق (گرچه هیچ اوینامامسه ده)

۸) آقچه ومال اوتوشیچه اوتوشمق اوچون اوینالا طورغان اوینلارنی اوینامق ،

(مثلا شطرنج وطاولا کبی) (اما اوتوشوب اوینامق حرامدر)

۹) کیف قیلوب اویناب کولوب اوطورمق نیتی ایله ایسرتمی طورغان اچملکلرنی اچمک ، (مثلا چای کبی)

۱۰) علمگه اهل بولماغان کشیگه علم اوگراتمک ،

۱۱) قرآننڭ کلینه بیکله گان سوره وآیتلارینی تکرار قیله یچه اوقوتمق ،

۱۲) قرآننی شغللی واشلی کشی یاننده اوقومق ،

۱۳) قرآننی وآیات یازلغان کاغدلرنی ودین کتابلارینی قدرسز اورنغه قویمق ،

۱۴) آیت یاکه باشقه یاخشی سوزلر یازلغان کاغدلرنی اوتغه یاندرمق ، (گرچه طورغان بولسه ده)

۱۵) جنب کشی حیضلی ونفاسلی خاتون وطهارتسز کشی بوقچه دن باشقه مصحف شریفنی طوتمق

(اما بوقچه ایله طوتو مکروه توگلدر)

Из фонда Российской национальной библиотеки

١٦) جنب کشی ٠ حیضلی ونفاسلی خاتون قرآن آیتلارینی اوقوەق ٠
(طهارتسز کشیکە قرآن اوقو درستدر ٠ ودخی جنب کشی وحیضلی ونفاسلی خاتونلارغە هر تورلی دعالارنی اوقوەق درستدر)
١٧) جنب کشی وطهارتسز کشی اذان وقامت اوقومق ٠
١٨) جنب کشی ٠ حیضلی ونفاسلی خاتون مسجد اچینە کرمک
١٩) مسجدده دنیا سوزلارینی سویلاشمک ٠
٢٠) مسجدده دنیا اشارینی قیلەق ٠
٢١) مسجدده آلداغی صفلارغە بارەق اوچون کشیلارنک مویٖنلارینی آتلامق ٠
٢٢) مسجدده بارماقلارینی آرالاشتروب یا شارتلاتوب وصاقال ومیقلاری ایله اویناب ادبسز روشده اوطورمق ٠
٢٣) مسجدده تشلارینی، بورونلارینی وقولاقلارینی قازوب اوطورەق،
٢۴) مسجدده چقروب کیکرمک ٠ چقروب ایسنەمک وتوکرمک ٠
٢٥) مسجدده خطیب خطبە اوقوغان زمانده وهم واعظ وعظ سویلاگان زمانده خطبە ووعظنی طڭلامیچە باشقە سوزلار سویلاشوب اوطورەق ،
٢٦) جمعەده خطیب خطبە اوقوغان زمانده جمعەنک سنتلارینی یاکە باشقە بر نفل نمازی اوقوەق (اما اگرده خطبە باشلانغانچی نمازغە کرشکان بولسە آنی تمام قیلەق درستدر)
٢٧) مسجد اچینە توکرمک ٠ قاقرەق وبورون سنگرمک ٠
٢٨) مسجدده تکبیرالک قیلغنی ایله الوغلانوب اوطورمق ٠
٢٩) نماز اوقی طورغان کشینک آلدندان یورمک (اگرده آلدندە بر پردە سی بولماسە)
٣٠) اذان اوقولغان زمانده آکشیگە سلام بیرمک یا کشینک سلامینی آلمق،
٣١) اذان اوقولغان زمانده دنیا سوزلاری سویلاشمک ،
٣٢) اذان اوقولغان زمانده دنیا اشی اشلەمک ،
٣٣) نیت قیلوب کرشلگان نفل نمازنی ونفل روزەنی عذرسز یوری بوزمق ،
(قوناق کیلو یا قوناقغە چاقرلو سببلی اویلە وقتینەقدر نفل روزەنی بوزمق درستدر)

مکروه عملار

مکروه عملار

ИП фонд ОР Российской Национальной библиотеки

۳۴) نماز اوقو مکروه بولغان وقتلارده یعنی قویاش چقوب طورغان زمانده ، هم قویاش نقن توش وقتینه کیلوب بیتکان وقتده ودخی قویاش بایغان زمانده نماز اوقومق ،

۳۵) طاک آتقاندان صوک قویاش چقغانچی وایکندی وقتی کرگاندن صوک قویاش بایغانچی نفل نمازلاری اوقومق ·

(اوشبو ایکی وقتده قضاغه قالغان نمازلارنی اوقومق درستدر)

۳۶) فقط جمعه کون یا فقط شنبه کون نی خاصلاب روزه طوتمق ،

۳۷) بر کون روزه طوتقاندان صوک کیچ هیچ بر افطار قیلمیچه ایکنچی کونینه روزه بولمق ، (صوم وصال)

۳۸) خاتون ایرینک رخصتندن باشقه نفل روزه طوتمق ·

۳۹) عرفه کوننده عید وتشریق کونلرنده عمره حجینی قیلمق ،

۴۰) اویویا چوق کشیلر اوزینک امام بولووینی یاراتماغانلقلارینی بلگان کشی نمازده امام طورمق ،

۴۱) (بسمله) ایتمیچه آش آشامق وصو اچمک ·

۴۲) جنب بولغان کشی استنجا قیلمیچه وقوللارینی وآوزینی یومیچه آش آشامق ،

۴۳) آشنی یا اچملکنی صول قول ایله طوتوب آشامق واچمک ،

۴۴) یالان باش کوینچه آشامق یا اچمک :

۴۵) بر آش مجلسینه چاقرلمیچه باروب کرمک ، (تطفل)

۴۶) ایپاسی کوکلندن راضی بولماغانلغینی بله طوروب کشی آشینی آشامق ·

۷۴) آش مجلسنده باشقه کشینک آلدندان آلوب آشامق ،

۸۴) آشنی وصونی اوروب صووتمق ·

۴۹) آشنی اوراوغلامیچه طوتمق ،

۵۰) بو آش قاتی بولغان یا یوموشاق بولغان پشمه گان آچی بولغان دیوب آشنی عیب ایتمک ،

۵۱) ایکمکنی وباشقه طعامنی بورنی ایله ایسناب قارامق ،

۵۲) ایکمک اوستینه پچاق یا طوز صاوتی کبی بر نرسه قویمق ،

مکروه عمللر

Из фондов Российской национальной библиотеки

۵۳) ايكمك صنغينى طاباق آستينه قسترمق ·

۵۴) ايكمك گه پچاق و قول سورتمك ·

۵۵) ايكمكنى بر قول ايله صندرمق ·

۵۶) تكبرلك قيافتى ايله طايانوب اوطورب و قرن ياتوب آشامق ،

۵۷) آياق اوستنده كوينچه آش آشامق و صو اچمك ·

۵۸) مجلسدگى آشنى خوجه سيندك رخصتندن باشقه آلوب كيتمك ،

۵۹) يوز توبان ياتوب آشامق ·

۶۰) آش مجلسنده شاخشى و چيركانچ سوزلر سويلامك ،

۶۱) طابنده ان آش آلنغانچى اورنندان طورمق ·

۶۲) طابنغه بر اورنغه كيلوب اوطورغان كشينى قوزغاتوب آنك اورنينه اوطورمق ·

۶۳) آش حاضر لاميچه طوى و نكاح قيلمق ،

۶۴) بر كشى (زمزم) صووى سوت ياخوش ايسلى بر نرسه بيرگانده كيراك توكل ديبوب آلمى قالمق ·

۶۵) آش حاضر بولوب سفره گه قويلغاندان صونگ كيلوب آشاميچه آشنى كوتدرمك ·

۶۶) بدرفكه يعنى حاجت خانه گه كرگانده اوّل اونگ آياقنى آتلاب كرمك ،

۶۷) بدرفدن چققانده اوّل صول آياقنى آتلاب چقمق ·

۶۸) ياننده آيت يازلغان و دعالار بتيلر ايله بدرفكه كرمك ·

۶۹) اوى اچنده تبول ياتغوط قيلمق · يعنى حاجتلرينى اوتمك ،

۷۰) بدرفكه يالان باش كوينچه كرمك ،

۷۱) آياق اوستنده كوينچه حاجتينى اوتمك ، (تبول قائما)

۷۲) مسجد و قبرگه قرب آدمدان ياقنراق يير ده حاجت اوتمك ،

۷۳) بدرفده طهارت آلمق هم غسل قيلمق ،

۷۴) اونگ قول ايله استنجا قيلمق ،

۷۵) بدرفده حاجتينى اوتهگانده عورتينه قارامق ،

۷۶ بدرفده اوزينك نجسينه قارامق ·

۷۷) بدرفده عورت يير لرينى كوب آچمق ·

۷۸) صو اوستينه حاجتينى اوتمك يعنى بول و تيزاگينى صوغه توشرمك ،

Из фондов Российской национальной библиотеки

٧٩) بيمشلي ياكولاگه‌لي آغاچ تو بنده حاجت اوته‌مك ،

٨٠) ييلگه‌قارشي تبول قيلمق ،

٨١) يول اوستينه ياچيرام اوستينه حاجت اوته‌مك ،

٨٢) كشي كوز آلدنده حاجت اوته‌مك ،

٨٣) بدرفده قبله‌غه قارشي ياآرقان اوطوروب تغوط وتبول قيلمق ،

٨۴) آچيق ييرده آيغه ياقوياشقه قارشي ياآرقان اوطوروب تغوط ياتبول قيلمق ، (اماآي ايله قوياش اوزلري كورنمه‌سه‌لر ضرري يوقدر)

٨۵) بدرفده تغوط وتبول قيلغان وقتده سوزسويلاشمك ،

٨٦) اوڭ قولاينى نجسكه تيروب آنك ايله استنجا واستبرا قيلمق ،

٨٧) اذان اوقولغان زمانده تبول ياتغوط قيلمق ،

٨٨) كاغذ اولن ، وياقراق كبي قدرلي نرسه‌لر ايله نجس سورتوب استنجا قيلمق ،

٨٩) بدرفده‌گي كشيگه سلام بيرمك ،

٩٠) حاجت اوته‌گان حالده سلام قايتارمق ،

٩١) سلام بيرگانده ياسلام قايتارغانده باشيني ايمك هم قوليني كوكراگينه قويمق ،

٩٢) سلام بيرمس بورون سوز سويلاشه باشلامق ،

٩٣) كشي آلدنده قولي ايله استبرا قيلوب يورمك ،

٩۴) تبولدن صوڭ استبرا قيلوب طورغان كشيگه سلام بيرمك ،

٩۵) ايمانسز كشيگه باشلاب سلام بيرمك ،
(اگرده ايمانسز كشي اوزي باشلاب سلام بيرسه (وعليكم) ديبوب جواب بيرلور)

٩٦) اوڭ قول ايله بورون سنگرمك ،

٩٧) ضرورتسز اوك قولي ايله عورت اعضالاريني طوتمق ،

٩٨) برحرام وگناه اشني قيلوب طوروچيغه سلام بيرمك ،

٩٩) كشي بارنده عذرسز ضرته قيلمق (يعني ييل چقارمق)

١٠٠) قرمسقه كبي كچكنه حيوانلارنڭ اوياالارينه تبول قيلمق ،

١٠١) نجس نرسه‌ارني يواغه‌واورامغه طاشلامق ،

١٠٢) ميىقنك بورون طوغرسنده‌غي ييرلاريني آورغه‌كرورلك اوزون ايتوب يورنمك ،

Из фондов Российской национальной библиотеки

١٥٣) ایرلر صاقاللارینی بر طوتامدان قسقه ایتوب قالدرمق ،
١٥٤) ایرلر صاچلارینڭ بر آزینی کیتاروب بر آزینی کیتارمی قالدرمق ، (قزع)
١٥٥) ایرلر صاقال و میيقلارینی کیتارمك .
١٥٦) خاتونلار صاچلارینی کیتارمك ،
١٥٧) صاقالدان و میيقدن هم صاچدان آغارغان توکلرنی یولقوق ، (نتف ، نمص)
١٥٨) یوزندن و قاش آراسندان توکلارینی یولقمق ،
١٥٩) ایرلر صاقال و صاچلارینی قاراغه بویامق ، (اماقزل و صارغلت توسلرگه بویامق درستدر)
١١٠) ایرلر قوللارینه قنایاغنمق ،
١١١) جنب کوینچه صاچ کیتارمك ،
١١٢) جنب کوینچه وهم حیضلی و نفاسلی حالده طرناق کیسمك ،
١١٣) طرناقنی تش ایله کیتوب آلمق ،
١١٤) شنبه ، یکشنبه ، سهشنبه و چهارشنبه کونلرنده طرناق کیسمك ،
١١٥) طرناغینی اوزون ایتوب بیتکروب قرق کون قدر کیسمیچه یورمك ،
١١٦) قرق کون قدر آلنه طورغان توکلارینی آلمیچه یورمك ،
١١٧) طرناقلارینی و توکلارینی بیرگه کوموب قویمیچه قدرسز یيرلرگه طاشلامق ،
١١٨) خاتونلار صاچلارینه صاچ یالغامق ، (استیصال)
١١٩) ماتور و کچکنه بولوب کورنسون اوچون تشنی ایگاولامك ، (وشر)
١٢٠) خاتونلار ، هر برسی بر یيرگه کره طورغان عمومی بازار مونچه سینه بارمق ،
١٢١) خاتونلار اورامغه طشقی یاقدان یاخشی و زینتلی کییملر کییوب چقمق ،
١٢٢) تنگه تیری آستینه تورلی بیزاك توشرمك ، (وشم)
١٢٣) خاتونلار حلال ایرلرندن و محرم قرداشلرندن باشقه سفرگه چقمق ،
١٢٤) گرچه اشانماسه ده کیله چکلاگی اشنی باغو چیغه قاراتوب قارامق ،

(اما آنك كیله چکمدن خبر بیرگان سوزینه اشانو حرامدر)

۱۲۵) ضرور بولماغان اورنده الله تعالی نك اسمی ایله یمین ایتمك ،

۱۲۶) صاتوچی مالینك یاخشیلغی حقنده آنت ایتمك (گرچه یاخشیلغی حق بولسه ده)

۱۲۷) ایمانسز کشیلر کییه طورغان کییمارنی کییوب یورمك ،

۱۲۸) صبی ایر بالالارغه یغالاق کییمار کیدرمك ،

۱۲۹) کییم صالمینی نجس وشاخشی کوینچه کییوب یورمك ،

۱۳۰) کشی عجبسنوب کولارلك بیك یاخشی یا بیك ناچار کییمار کییوب یورمك ، (لباس شهرت)

۱۳۱) اشتان یا چالبار بالاغینی طوبقدان توبان صالندروب یورمك ،

۱۳۲) ایرلار قپ قزل یا صاپ صاری کییمار کییوب یورمك ،

۱۳۳) اوا سهم ایدی دییوب اولم تلاب دعا قیلمق ،

۱۳۴) دنیاده بیك اوزاق طوروب کوب اشلر قیلونی اویلاب یورمك ، (طول امل)

۱۳۵) طاعون ، وباو تیر خسته‌سی کبی یوغنچلی آورو بولغان شهردن آورودن قاچوب چقوب ایکنچی شهرگه کیتمك ، (چونکه الله تعالی نك قضاسندن قاچوو آورونی طاراتو احتمالی برلادر)

۱۳۶) طاعون وباو تیر خسته‌سی کبی یوغنچلی وخوفلی آورو بولغان شهرگه باروب کرمك ،

۱۳۷) میتنك یاخشیلقلارینی ایتوب ماقتی ماقتی آرتندان یغلاب بارمق ، (نوحه)

۱۳۸) اوز سوزینی آستق قالدرماس اوچون حق سوزگه قارشی کیلمك ، (عناد)

۱۳۹) حقیقتنی بلمیچه اوزی گمان قیلغان اشنی حق سوز ایتدروب سویلامك ،

۱۴۰) اورنده بولماغان یاخشیلقلار ایله ماقتاندرق ، (تمدح وتفخر)

۱۴۱) برکشینی اول کشینك اورنده بولماغان یاخشیلق ایله آرتدروب ماقتامق ، (مبالغه فی المدح)

Из фондов Российской национальной библиотеки

۱۴۲) کشی کولدرمك اوچون یالغان سوزلر قاتشتروب اویون کولکی سوزلر سویلامک‘ (مزاح)

۱۴۳) کشی او یالا طورغان ادبسز و چیرکانچ سوزلر سویلاشمک (فحش)

۱۴۴) کشیدن بر یومش اوتنگانده الله تعالی حقی اوچون دیبوب صورامق‘

۱۴۵) الله تعالی حقی اوچون دیبوب اوتنگان کشینك اوتنچینی قیلامی قالمق‘

۱۴۶) بیرگـان بولاگینی وصدقه سینی ایتوب (منّت) قیلمق ‘

۱۴۷) فائدلی سوزنی کیرا گندن آرتوق سویلامك ، (فضول)

۱۴۸) دنیاغه ده آخرتکه ده فائده سی بولماغان سوزلر سویلامك (مالا یعنی)

۱۴۹) بورج یا باشقه بر یوموش صوراغانده زینهار بیرسنه دیبوب قات قات صوراب جوداتمك‘ (الحاح)

۱۵۰) سوزم ماتور بولسون دیبوب تکلفلنوب سویلامك ‘ (تشدق)

۱۵۱) هیچ کمگه ضرری تیمی طورغان یالغان سوزلر سویلامك ‘
(امـاضررلی یالغان الوغ حرامدر)

۱۵۲) سوز جایی وکنایه ایله کشیدن کولمك ‘

۱۵۳) سببسز و عجبسز کوب کولمك ‘

۱۵۴) تیمر ‘ جیز باقر ‘ وطاش یوزکلر کییوب یورمک ‘

۱۵۵) کشی صورتینی وحیوان صورتلرینی اوینده کوز آلدنده طوتدق ‘

۱۵۶) اوی اچنده ات آسرامق ‘

۱۵۷) ظالم توره لرنی تعظیم قیلمق ‘

۱۵۸) آتا ‘ آنا ‘ استاذ وعالم کشیدن باشقه کشینك قولینی اوبمك ‘

۱۵۹) اوزینه اوزی یاوز دعا قیلمق ‘

۱۶۰) کچکنه بالاغه بر نرسه بیرونی وعده قیلوب بله صوڭنده ان بیرمی قالمق ‘

۱۶۱) آت ‘ بایغـش یارق قانات و قارلغاچ کبی ایتی مکروه بولغان حیوانلارنك ایتلرنی آشامق ‘

۱۶۲) ماچی تچقان وطشده یوری طورغان طاوق ویرتقچی قوشلار اچکاندن قالغان صونی اچمك و آنك ایله طهارت آلمق ‘

۱۶۳) حیوانندك اچاگی و ذارنلارینی آشامق ‘

۱۶۴) آغاچ وصالام کبی نعمت بولماغان نرسه لرنی آشامق ‘

۱۶۵) حیوانی او تماس پچاق ایله بوغازلامق ‘

مکروه عمللر

Издано Российской национальной библиотекой

١٦٦) حیواننی کیج وتوننه ایله بوغازلامق ،
١٦٧) پچاقنی حیواننی یاتقرغاج قایرامق ،
١٦٨) پچاقنی حیواننگ اوزینه کورستوب قایرامق ،
١٦٩) حیواننگ موینینی آرتندا غی آق طامرغه قدر کیسمک ،
١٧٥) بوغازلاغانده حیواننگ موینینی بوتونلای کیسوب بترمک ،
١٧١) حیواننگ کچکنه ویاش بالاسینی صاتوب یا صویوب اوزندن آیرمق ،
١٧٢) حیواننی موینی نگ آرتندان جیلکه طرفندان بوغازلامق ،
٢٧٣) بوغازلانغان حیواننی جانی چقماس بورون طونی باشلامق ،
١٧٤) حیواننی قبله طرفندان باشقه طرفقه یاتقزوب فاراتوب بوغازلامق ،
١٧۵) حیواننی سوت بیره طورغان وقتنده یعنی صاولا طورغان وقتلارنده بوغازلامق ،
١٧٦) بالا طابارغه یاقنلاشقان حیواننی بوغازلامق .
١٧٧) بزاو ، بتی وچبش کبی بیک یاش حیوانلارنی صویوب جان قیمق ،
١٧٨) کیف قیاو وعمراوزدرواوچون حیوان آولاب جان قیمق ، (اصطیاد المتاهی)
١٧٩) تویه نی موینینگ باشینه یاقن یرندن بوغازلامق ،
١٨٥) تویه دن باشقه حیواننی موینینگ کوکراگینه یاقن یرندن بوغازلامق ،
١٨١) حیواننگ قولاغینی یا بورنینی یا موگزینی کیسوب یاکه تنینی یاندروب بیلگی صالمق ، (مثله)
١٨٢) تربیه قیلورغه کوچی یتار الکشی سبزخاتون آلمیچه واویلانمیچه طورمق ، (تبتل)
١٨٣) عذرسز وسببسز خاتوننی طلاق قیلمق ،
١٨٤) بردوستلانغان کشیسینی سببسز دوستلقدان طاشلامق ،
١٨۵) حرام اشنگ قیلنووینی قاراب تماشا قیلوب طورمق ،
١٨٦) ضرورتسز فاسق وگناه چان کشیلر ایله مجلسداش بولمق ،
١٨٧) حرام اشنی قیلورغه یوری دییوب تهمت قیلوراق یرلرگه کروب یورمک ،
١٨٨) یولده طابلغان مالنی ایهاسینی ازلامکدن قورقوب آلمیچه کیتمک ،
١٧٩) مالینگ حلاللگی شبهه لی کشینگ آشینی آشامق ،

Из фондов Российской Национальной библиотеки

١٩٠) حلاللگی شبهه‌لی بولغان اویده طورمق ،

١٩١) حلاللگی شبهه‌لی بولغان کییملر کیمک ،

١٩٢) حلاللگی شبهه‌لی بولغانماللار ایله فائده‌لانمق ،

١٩٣) طاڭ آتقاندن ان صوڭ قویاش چققانچی وایکندی ایله آخشام آراسنده وآخشام ایله یاستو آراسنده یوقلامق ،

١٩٤) یوقلاغانده یوزتوبان یاتوب یوقلامق ،

١٩٥) آیاغینی قبله‌غه طاباصوزوب یوقلامق ،

١٩٦) کتابقه باشینی قویوب یوقلامق ،

١٩٧) طهارت آلغانده دنیا سوزلری سویلاشمک ،

١٩٨) طهارت آلغاندن صوڭ باشقه کشیگه صالدروب طورمق ،

١٩٩) یوزینه صو صالغانده بیك قاتی اورمق ،

٢٠٠) صونی سنت قدرندن آرتوق طوتمق ، (اسراف)

٢٠١) بالالارینڭ بر سینی آرتوق قدرله‌مك ، (اماسبق اوقوغانلغی اوچون یاطاعتلیلگی اوچون بولسه باشقه‌لرینی عبرتلندرمك اوچون درستدر)

٢٠٢) قاضی وحاکم ایکی نزاعلی کشینك برسینه ایکنچیسندن آرتوغراق التفات کورستمك ،

٢٠٣) رخصتندن باشقه بر کشینك باقچه سینه کروب یورمك ،

٢٠٤) اوزندن صورامیچه کشینك مالی ایله فائده‌لانمق (گرچه صوڭندن قایتاروب بیرسه‌ده)

٢٠٥) خاتون ایرینك یورت خدمتلرینی اشلارگه ایرنمك ،

٢٠٦) بای کشیلرنی بایاقلاری اوچون الوغ کوروب تعظیم قیلمق ، (امابر بای کشینی قارتلغی یاحومارد لغی اوچون تعظیم قیلماق درست در)

٢٠٧) بهاسی طاغی ده کوتارلسون اوچون جیغان آشلغینی صاتمی طوتمق ، (احتکار)

٢٠٨) شهرگه کیله طورغان مالنی شهرگه قیمت ایتوب صاتمق اوچون قارشی چغوب آلمق ، (تلقی جلب)

٢٠٩) بر شهرگه کیراکلی مالنی طابش کوبلگینه قزغوب ایکنچی شهرگه صاتمق ،

Из фондов Российской национальной библиотеки

۲۱۰) مالنی صاونی ایله اولچاب صاوت آورلغینی ده مالغه حساب قیلوب صاتمق ،

۲۱۱) آلوچینی آلدامق اوچون بر صاتوچینگ مالینه آلوچی بیره طورغان بهادن آرتوق بوابیروب کیتمک ، (نجش)

۲۱۲) صاتوب آلغان مالینی ایه‌سی کیری قایتاروب آلماقچی بولغانده اوزی آلغان بهادان آرتدروب صاتمق ،

۲۱۳) آلوچی اوکنوب مالنی کیری قایتارماقچی بولغانده اوزی صاتقان مالنی بهاسینی کیمتوب آلمق ،

۲۱۴) بر صاتوچی آلوچیغه مالینی کورستکان وقتده ایکنچی صاتوچی اوز مالینی کیتروب کورستمک ،

۲۱۵) آلوچی بر مالنک بهاسینه کیلشوب طورغان وقتده ایکنچی کشی آرتوق بها بیرمک ، (سوم علی السوم)

۲۱۶) بر کشی یاوچی ییبارگان قزغه بله طوروب ایکنچی کشی ده یاوچی ییبارمک ، (خطبه علی الخطبه)

۲۱۷) مالنی صاتقانده یا آلغانده صاتوغه دخلی بولماغان بر شرطنی قاتشدرمق ، مثلا بر بر سینی حرمت قیلونی شرط قیلو کبی .

۲۱۸) قوینی وصغرنی قیمت صاتمق اوچون بر ایکی کون صاومی طورمق ، (تصریه)

۲۱۹) زکات وعشر اوچون مالینک ناچار ویمانراغینی صایلاب بیرمک ،

۲۲۰) قرآن اوقومق اوچون ووعظ سویلامک اوچون صاتولاشوب آقچه آلمق ،

۲۲۱) قورقالانوب اوزینه ضرر کیله طورغان اشلرده آرتوق یوواشلق قیلمق ، (جبانت)

۲۲۲) کوچی ییتماسلک اشکه آچو ایله باطرچیلق قیلوب طوتنمق ، (تهور)

۲۲۳) ناچار کشیلرگه وناچار سوزلرگه طوغری کیلو سببلی بر اشنی ناچارلقغه یوراب شوملانمق ، (تطیر وتشأم)

۲۲۴) کشی آراسنده باشینی تیلیگه صالوب تیلی کشیلر کبی قیلنوب یورمک ، (تحمق)

۲۲۵) کشی آلدنده اویالمیچه چیرکانچ اشلرنی قیلمق ، (وقاحت)

۲۲۶) حلال نعمتلر ایله فائده‌لانودان اوزینی محروم قالدرمق ، (خمود)

مکروه عمللر

مکروه عمللر

Из фондов Российской национальной библиотеки

٢٢٧) اوزی بله آلماملق اشلرنی ده باونی دعو اقیلمق ، (جربزه)

٢٢٨) کشینی اویالتمق اوچون بر مسئله صورامق ،

٢٢٩) کشیلر آلدنده ایکی کشی یاشرون سوز سویلاشمك ، (تناجی)

٢٣٠) بر کشینك بر یاکلش اش قیلغانینی کورگاچ کولمك ،

٢٣١) الوغ کشیلر آلدنده ، آلاردان اوزوب سوز سویلامك ،

٢٣٢) الوغ کشیلر آلدنده قچقروب کولمك و کوب کولمك ،

٢٣٣) بر کشی سوزینی تمام قیلغانچی ایکنچی کشی سوز باشلامق ،

٢٣٤) الوغ کشیلردن اوزوب آلدان یورمك ،

٢٣٥) خدمت حقینی تعیین قیلمیب سویلاشمیچه کشینی خدمتکه یاللامق ،

٢٣٦) قولنده آقچه‌سی بولاطوروب بیره‌چك بورچینی بیرمیچه اوز قولنده طوتمق ،

٢٣٧) بورچلی کشینك قولنداغی آفتق مالینی آلوب بورچینی تولاتمك ،

٢٣٨) ماقتانو اوچون و دنیا راحتی اوچون گنه مال جیمق ،

٢٣٩) اوینی بیك بییك ایتوب اشلتمك ،

٢٤٠) اوینی عادتدن آرتوق بیزاکلمك ،

٢٤١) فلان مقصودم بولسه فلان اش قیلورمن دیب کوب نذر ایتمك ،

٢٤٢) کوکلینی شفقتسزلك و مرحمتسزلکگه اوگراتمك ، (قساوت قلب)

٢٤٣) میتنی قبرستانغه کوتاروب بارمیچه آرباغه صالوب آلوب بارمق ،

٢٤٤) میتکه جنازه نمازینی مسجد اچنده اوقومق ،

٢٤٥) میتنی قبر اچینه قویغانچی بیرگه اوطورمق ،

٢٤٦) لحدنی پشکان کیرپچ و آغاچ ایله اورتمك ،

٢٤٧) ایکی کشینی ضرورتسز بر قبرگه کوممك ،

٢٤٨) میت و جنازه یاننده کولوب سویلاشمك ،

٢٤٩) میتنی قبرگه آخشامدان صونك کوممك ،

٢٥٠) خاتونلار جنازه آرتندان بارمق ،

٢٥١) قبر اوستنده و قبر یاننده نماز اوقومق ،

٢٥٢) خاتون قز قبرستان اچینه کروب یورمك ،

٢٥٣) قبر اوستینه تونته‌اوت یاندروب قویمق ،

٢٥٤) قبرلرنی طابتامق و قبرلر اوستینه اوطورمق ،

۲۵۵) قبرلر اوستینه‌اوسکان اولن ، چچك وییمشلرنی آلمق ،
۲۵۶) قبر اوستینه‌اوستی تو به‌لی شادروان بناقیلمق ،
۲۵۷) میت بولغان بولمه‌ده‌میت یانینده آش آشامق ،
۲۵۸) قبرلر یانینده آش آشامق ،
۲۵۹) قبله طرفینه‌طاباتوکرمك وسنگرمك ،
۲۶۰) قبله‌غه ودین کتابلارینه‌هم ایکمکده آیاق صوزوب اوطورمق ،
۲۶۱) یاخشی‌سوزلر یازلغان کاغذلرنی قدرسز ایتمك ،
۲۶۲) طوقتاب طورغان زمانده آت اوستنه آتلانوب طورمق ،
۲۶۳) سفردن اوینه‌قایتوب کرگانده ضرورتسز تونده‌قایتوب کرمك ،
۲۶۴) طاوشی وصایراوی ایله کیفلانمك اوچون‌چیتلکده قوش آصرامق ،
۲۶۵) طابقان آقچه‌سینی حرامغه طوتاطورغان کشیگه‌صدقه‌ایتوب آقچه‌بیرمك ،
(اما آشارلق قدرایکمك وآش بیرونك ضرری یوقدر)
۲۶۶) برکره‌هبه‌قیلوب بیرگان‌نرسه‌سینی کیری قایتاروب آلمق ،
۲۶۷) شریعتده روایتی بولماغان افسون دعالاری اوقوب کشینی یانرسه‌نی اوشکرمك ، (رقیه)
۲۶۸) محبت یازووی دیبوب یالغان بتیلر طاغوب یورمك ، (توله)
۲۶۹) گوز تیمه‌سون یاجن زحمتی تیمه‌سون دیوب روایتی بولماغان افسونلر وآغاچلار طاغوب یورمك ، (تمیمه)
۲۷۰) ضرور بولماغانده‌خاتون قز طاوشینی طڭلامق ،
۲۷۱) ضرور بولمیچه‌طوروب نامحرم خاتونلار ایله سوزسویلاشمك ،
۲۷۲) یاش کشی قارچق‌خاتوننی نکاحلاب آلمق ،
۲۷۳) یاش کشی بالالطابهی طورغان‌خاتوننی نکاحلاب آلمق ،
۲۷۴) قزبالانی قارت کشیگه وبیك یمسز قیافتلی کشیگه وفاسق کشیگه نکاحلامق ،
۲۷۵) ضرورتسز حرام نرسه‌لر ایله‌دوالانمق ،
۲۷۶) بالغه‌قزنی اوزی راضی بولغان کفوینه‌سببسز بیرمی ونکاحلامی طورمق ، (عضل)
۲۷۷) اورونی کوچلاب آشاتمق ،
۲۷۸) قوناقنی آرتق قستاب وکوچلاب آشاتمق ،

۲۷۹) بلاوضرلر كوروسببلى زمانەنى ويلنى سوكمك ، (سب دهر)

۲۸۰) بالاغەمعناسز ياچيرگانچ معنالى اسم قوشمق ، (ديز جسق منافق) كبى

۲۸۱) بالاغەبيك آرتوق ماقتاونى آڭلاتاطورغان اسم قوشمق (ولى الله) ديمك كبى .

۲۸۲) محمد اسملى كشى (ابو القاسم) دييوب پيغمبرمز محمد عليه السلام نك كنيەسى ايله كنيەلنمك ،

۲۸۳) شعباننك (۳۰) نچى گوننده رمضان باشى ايكانلگى ثابت بولماغانده رمضان روزەسى دييوب نيتلاب روزه طوتمق ، (صوم يوم شك)

۲۸۴) حج آيلارى كرمس بورون حج نيتى ايله احرام قيلمق ،

۲۸۵) آچووى كيلوب دشمان بولو احتمالى بولغان كشيگه شريعت بويورغان اشلرنى بويورمق وشريعت طيغان اشلردن طيمق ،

۲۸۶) قوياش چققانچى صاتو ايته باشلامق ،

۲۸۷) بوغازلاغاندن صوڭ اچندەگى نجسلرى آرچامىچه بر تاولك طورغان حيواننك ايتينى آشامق ،

۲۸۸) نجس آشى طورغان حيواننك ايتينى آشامق ،

۲۸۹) نجس آشى طورغان حيواننك سوتينى اچمك ،

اگر توەنى (۴۰) كون صغرنى (۲۰) كون قوينى (۱۰) كون طاوقنى (۳) كون جاوب قويوب پاك نعمتلر گنه آشاتوب طوتلسه اولده نجس آشاغان بولسەلارده ايتلرى ده سوتلرى ده پاك بولور) .

۲۹۰) قوناق صيلامنى اوچون اوزى هيچ آشامى طورغان آشلار حاضرلامك .

۲۹۱) ايركك حيواننى بركشينك آنا حيوانى ايله كورشترگان اوچون حق آلمق ، (اجرة تيس)

۲۹۲) ايت ايله ترى حيواننى آلماشترشمق ،

۲۹۳) چاماسينى طوبال ايله اولچاب قارامىچه بر آشلقنى شول جنسدن بولغان ايكنچى آشلق ايله آلماشترشمق ، (شبهة ربا)

۲۹۴) اوز كيراگندن آرتقان صونى كشيگه صاتوب بيرمك ،

۲۹۵) حقيقى سببسز خاتون اير ينه مينى آير دييوب طلاق صورامق .

۲۹۶) بولاك وهديەنى آرتوغى ايله قايتاروب آلمق نيتى ايله بيرمك .

مكروه عملار

مكروه عملار

Из фондов Российской национальной библиотеки

۲۹۷) کرگارچن اوچورتوب اوینامق ،
۲۹۸) بر کشینی اورنندان قورغانوب آنك اورنینه اوطورمق ،
۲۹۹) یناشه اوطورغان کشیلرنی آیروب آرالارینه کروب اوطورمق ،
۳۰۰) یناشه کیل طورغان ایکی خاتوننك آرالاریندان اوتمق ،
۳۰۱) میتنی ماقناب قبر اوستینه طاش یازوب قویمق ،(اگر ده اسمی گنه یازلسه ضرری یوقدر)
۳۰۲) کبراك بولماغاندن ده قبر طاشلارینی اوقوب یورمك ،
۳۰۳) کشی حقی قاتشو احتمالی بولغان کسبلر ایله کسب قیلمق ،
۳۰۴) کشی ماقتاوینه قزغوب خفتلانوب بر اش قیلمق ،
۳۰۵) خفت کشینی قزق اوچون ماقتاغان بولوب خفتلاندرمك ،
(اما آلدامق اوچون ماقتامق حرامدر)
۳۰۶) خفتلانوب اوزینی اوزی ماقتامق ،
۳۰۷) بر اشنی فلان کشینك آچووی کیلسون دیوب قیلمق ،
۳۰۸) بر کشینك قایغولی اشینی صوراشتروب قایغیسنی ایسینه توشرمك ،
۳۰۹) خاتونی قز بالا طابقانی اوچون قایغرمق ،
۳۱۰) آورو کشی یانینه یاخشی کییملر کییوب بیزانوب کرمك ،
۳۱۱) آورو کشینی آورووك بیك قورقنچلی دیوب قورقتمق ،
۳۱۲) آورونی کوب سویلاشدرمك ،
۳۱۳) آورو یانندە اوزاق اوطورمق ،
۳۱۴) قارچغانی آولارغه اوگراتكانده تری قوشنی طوتدروب عذابلاندرمق ،
۳۱۵) شغللی کشی نك یانندە کوب سویلاشوب اوطورمق ،
۳۱۶) کشینك اوینه کوب کروب یاکه یانینه کوب باروب بورچیمق ،
۳۱۷) حیوان آولاو ایله کسب و حرکت قیلمق ،
۳۱۸) تونده حیوان آولامق ،
۳۱۹) قیلووی سنت بولغان بر عملنی قیلمی قالمق ، (ترك سنت)
۳۲۰) عبادتلر نك اچنده مکروه بولغان اشلارنك برسینی قیلمق ،
(مثلا طهارت آلغانده (۱۵) تورلی اش مکروهدر ، نماز اوقوغاننك (۷۵) تورلی اش مکروهدر ، روزه کشیگه (۱۵) تورلی اشنی قیلمو مکروهدر .)

(مکروه عملار)

(تنزیهی)

(مکروه عملار)

(٣

مستکره (مکروه تنزیهی)

س) مستکره نیمه این عمللر ؟

ج) مستکره شونداین عمللرکه پیغمبرمز محمد علیه السلام اول عملنی قیلونی یاراتمامش و ضرر بولو احتمالینی آکلاتمشدر ، دخی اوّلگی ایزگی علمالارده آنی قیلونی یاراتمامشدرلار .

س) مستکره عملنک حکمی نیمه‌در ؟

ج) مستکره عملنی قیلو بیک زور گناه بولماسه ده کچکنه گناهلاردان والوغ ادبسزلکلردندر .

س) مؤمن و مسلمان بولغان کشیگه قیلو مستکره بولغان عمللرنک مشهورلاری (٧٥) در :

١) آشنی اسسی کوینچه آشامق و صونی اسسی کوینچه اچمک ،

٢) صونی بیک صووق کوینچه اچمک ،

٣) بریولی تورلی تورلی کوب آشلار آشامق ،

٤) ضرور بولمیچه طوروب قاشق ایله آشامق ،

٥) تکبرلک اوچون آشنی اوستال کبی بییک یرگه قویوب آشامق ،

٦) ضرور بولمیچه طوروب ایکمکنی و ایتنی پچاق ایله کیسکه‌لامک ،

٧) آش آشاغانده صو اچکانده یانی یاققه قارانمق ،

٨) کشینک آشاغانینی قاراب طورمق ،

٩) آشاغانده زور زور قابوب آشامق ،

١٠) مجلسکه آش کیترلوطورغان طرفقه قاراب طورمق ،

١١) آشنی طاباقنک اورتالغندان آلوب آشامق ،

١٢) قابقان لقمه‌سینی آوزندان چغاروب طابنغه صالمق

١٣) آشنی یاخشی چاینامیچه تیز یوتمق ،

١٤) آش آشاغان زمانده کوب سویلاشمک

١٥) آش آشاغان زمانده صو کوب اچمک ،

١٦) آش اوستینه قول سلکمک ،

۷۱) باشینی طاباق اوستینه قویوب آشامق ،
۱۸) صونی صییر کبی بر طوتاشدان طنوب اچمك ،
۱۹) صو بو بینه کیلوب صونی حیوان کبی یاتوب اچمك ،
۲۰) بر کونده ایکی مرتبه آش آشامق ،
۲۱) قاراکغی بیرده آشامق ،
۲۲) آشاغانده واچکانده آش وصو اوستنه طاباصولامق ،
۲۳) آش آشی باشلاغاچ بر آز وقت طرقتاب طوروب ینه طاغی آشامق ،
۲۴) قارنی کامل آچماس بورون آش آشامق ،
۲۵) آشنی بیك کرب آشامق ،
۲۶) قورغاشنلاماغان جیز وباقر صاوتلاردان آش آشامق وصو اچمك ،
۲۷) صاوتنك کبتنك طرغرسندان آغزوب صو اچمك ،
۲۸) صاوتنك طوتغه‌سی طوغرسندان صو اچمك ،
۲۷) بازارده خلق آراسنده واورامده آشاب اوطورمق ،
۳۰) صوغان وصارمساق آشاب کشی آراسینه چقمق ،
۲۱) تنگه ضعیفلك کیتره طورغان نرسه‌لرنی آشامق ،
۳۲) بازارده کشی کوزی کوب توشکان طعامنی یومیچه آشامق ،
۳۳) تش آراسنده‌غی طعامنی آلوب یوتمق ،
۴۳) قولی وآوزی مایلی کوینچه یورمك ویوقلامق ،
۵۳) اوسوری یتلکمه‌گان یمشلرنی آشامق ،
۶۳) اچی کورنمی طورغان صاوتلاردان صو اچمك ،
۷۳) آوزندان بر آز آغز میچه قومغان آوزندان صو اچمك ،
۸۳) طبیبسز شهرده وطبیبسز آولده طورمق ،
۳۹) تیاپچه آورولی کشیگه کوب قاراب طورمق ،
۴۰) یوغنچلی آورولی کشیگه اوچ آرشوندان آرتوق یاقن کیلمك ،
۴۱) ایسنه‌گانده ویوتکرگانده وتوچکرگانده قانی چقرمق ،
۴۲) آوزینی قابلامیچه ایسنه‌مك ،
۴۳) اختیاری ایله چقروب کیکرمك ،
۴۴) آیاقلارینی برسی اوستینه ایکنچیسینی قویوب چالماشتروب اوطورمق ،
۴۵) قول بارماقلارینی آرالاشدروب اوطورمق ،

٤٦) بارماق شار تلاتمق ،

٤٧) يورگانده ياق ياتغا كوب قارانوب يورمك ،

٣٨) باشماقنى برگنه آياقغه كييوب يورمك ،

٤٩) اشطاننى وچالبارنى آياق اوره طورغان كوينچه كيمك ،

٥٥) صاقالنى بر طوتامدان آرتوق اوزون ايتوب اوسدرمك ،

٥١) قوياشقه قارشى قاراب اوطورمق ،

٥٢) قوياش ايله كوله گه آراسنده اوطورمق ،

٥٣) ايكندى ايله آخشام آراسنده يازواوقومق ،

٥٤) هلاك بولودان قورقنچلى يولغه سفرگه چقمق ،

٥٥) يوزه بلمى طورغان كشى صوكو يمه سينه اوطوروب صو سفرينه چقمق ،

٥٦) يغلوب توشو احتمالى بولغان يرده يوقلامق ،

٥٧) اوصال كشيلردن وير تقچ حيوانلاردان قورقنچلى بولغان اورنلارده تركلك قيلمق ،

٥٨) ياتبه ياسوزه ياتشلى طورغان حيوانلارغه ياقن كيلمك ،

٥٩) تونده يالغوز براويده يوقلامق ،

٦٥) اوتلارنى سوندرمي چه يوقوغه ياتمق ،

٦١) قنيسز قلچ وخنجرنى قولدن قولغه يورتمك ،

٦٢) قامش ايله ورمان آغاچى ايله آوزنى مسواكله مك ،

٦٣) آشاقلارنى توننه اورمق ،

٦٤) آغاچدان يمشلارنى توننه جيمق ،

٥٦) تيرى ايلاو قان آلو وحيوان بوغازلاو كبى پچراق كسبلر ايله كسب قيلمق ،

٦٦) قوناقنى صيلامق اوچون بورچقه آقچه آلمق ،

٧٦) اوزندن فقيرراك كشينك بيرگان صدقه سينى آلمق ،

٦٨) طعامنى پچاق اوچى وچانچكى اوچى ايله آلوب قاپمق ،

٦٩) هر سوز برلسه ده طكلاوچيلار يالغانغه حساب قيلورلق سوزلارنى ضرورتسز سويلامك ،

٧٥) سننكه ياقن بولغان مستحب عملارنى قيلماه قه عادتلانمك (تركسنت مستحبه)

фондов Российской национальной библиотеки

ایتی حلال حیوانلار

س) نینده این حیوانلارنک ایتلارینی آشامق مباح وحلالدر ؟

ج) (تویه، صییر، صوصییری، قرصییری (یعنی بلان وپشی) قرآنی، قوی، صارق، کجه، قر قوبی، قر کجه‌سی، قویان) کبی آزو تشلری ویرتقچ طرناقلاری ایله حیوان آولاب آشامی طورغان حیوانلارنک ایتلارینی آشامق،

وهم (تویه قوشی، آق قوش، کورکه، قاز، اورداک، طاوق، قرنازی، قراورداگی، قرطاوغی، طورنا، کوگارچن، بتبلدق، صییرچق، صاندوغاچ، طورغای، چپچق) کبی طرناقلاری ایله حیوان آولامی وکوب وقت اولاکسه وسلاوچان وشاغشی نرسه‌لر ایله‌گنه رزقلانمی طورغان قوشلارنک ایتلارینی آشامق،

ودخی چیکرتکه وبالقلارنک هر تورلیسینک ایتلارینی آشامق حلالدر.

س) اوشبو حیوانلارنک ایتلری حلال بولولارنک شرطلاری نیدر ؟

ج) چیکرتکه ایله بالقدن باشقه‌لارینک حلال بولولارینک شرطی شریعتچه (ذبح) قیلمق یعنی بوغازلامق یاشریعتچه (صید) قیلمق یعنی آولاب قانینی آغزوب جانینی چقارمقدر.

اما چیکرتکه ایله بالق نینده این سبب ایله بولسده بر ظاهری سبب ایله جانلاری چقسه ایتلاری حلالدر.

(مگر اولولوینک سببی معلوم بولمیچه صوده قورصاغی یوغاری قالقوب یورگان بالقنک ایتی حلال توگلدر)

ایتی حرام حیوانلار

س) نینده این حیوانلارنک ایتلرینی آشامق حرامدر ؟

ج) مایمون، فیل، آرسلان، یولبارس، قاپلان، کرکدان (یعنی موگزلی بورون) آیو، آق آیو، صوآیووی، بوری، شاقال یعنی (کچکنه بوری) صرتلان (یعنی یالای بوری) تولکی، دوڭغز، تردوڭغزی، ات، ماچی، قارساق،

Из фондов Российской национальной библиотеки

تیین، صوصار، کوزن، لانچه، آس، یومران) کبی آزو تشلری ایله ویر تقج طرناقلاری ایله حیوان آولاب آشی طورغان یرتقج حیوانلارنك ایتلارینی آشامق ؛

وهم (برکوت، قارچغا، لاچین، یابالاق، تیلوگان،) کبی طرناقلاری ایله حیوان آولاب آشی طورغان یرتقج قوشلارنك ایتلارینی آشامق ؛

ودخی (کرپی، کوسی، تچقان، صوقر تچقان، کلته، چایان، باقا، طاشلی باقا، سلاوچان، قورت، بال قورتی، چبن، طاراقان، قاندالا، اورماکوچ، قرمسقه) کبی شافشی وچیرکنج حشرات جانوارلارنك ایتلارینی آشامق ؛

وهم (کوبسنچه اولاکسه وسلاوچان آشاب عمر ایته طورغان (قوزغون، قارا قارغا و آلا قارغا چاوکه و پچنگ) کبی قوشلارنك ایتلارینی آشامق ؛

وهم (دوکغر، ایشاک وقاچر) ایتلارینی آشامق ؛

وهم (تمساح وکیت) (بالینا) کبی بالق دییوب آتالمی طورغان صوجانوارلارینك ایتلارینی آشامق حرامدر .

ایتی مکروه حیوانلار

س) نیندا این حیوانلارنك ایتلارینی آشامق مکروهدر ؟

ج) آت، جلان روشلی بالق وباش روشنده توگاراك گاوده لی بالق دلفین (یعنی صودوکغزی) بایغش (یعنی ماچی باشای یابالاق) صایسقان، هدهد، قارلغاچ یارقانات قسقاج) کبی حلاللگی شبهه لی واختلافلی حیوانلارنك ایتلارینی آشامق مکروهدر .

ذبح شرعی

دیوان بوغازلاونك حکملاری

س) (ذبح) نه دیمکدر ؟

ج) حیوان بوغازلامق وچالمق دیمکدر .

س) حلال حیوانلارنك ایتلاری حلال بولونك نیچه شرطی باردر ؟

ج) دورت شرطی باردر . س) نیلاردر ؟ ج) اوشبولاردر :

Из фондов Российской Национальной библиотеки

۱) بوغازلاوچی کشی ایمانلی کشی بولمق ،

۲) بوغازلار آلدندان الله تعالی نک اسمینی ذکر قیلمق ،
یعنی (بسم الله الله اکبر) دیبوب ایتوب پچاقنی اشقیمق ،

۳) حیوانننک (ودج) اسملی ایکی قان طامرلاری وهم (حلقوم) اسملی
صولو یولی (مریء) اسملی آش یولی کیسلگان بولمق ،

۴) (لبه) اسملی تویون حیوانننک باشی طرفنده قالمق .

س) ایمانسز کشیلر نک بوغازلاغان حیوانلاری حلال بولورمی ؟

ج) اگرده بوغازلاغان زماننده الله تعالی دن باشقه ذاتننک اسمینی ذکر
قیلمیچه الله تعالی اسمی ایله گنه بوغازلاسه لار ، وهم کیراکلی طامرلارنی
کیسوب بوغازلاسه لار ، الله تعالی نک بر لگینه وپیغمبر لرگه وهم
الله تعالی نک کتابلارینک برنیچه سینه اشانونی دعوی قیلغان کشیلر نک
بوغازلاغان حیوانلری حلال بولور . مجوسیلر نک بوغازلاغان حیوانلاری
حلال بولماس .

س) (بسمله) ایتمیچه بوغازلانغان حیواننک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) اگرده (بسمله) آشغچاق ایله اونوتو سببلی قالدرلغان بولسه حلال بولور .
اگرده اونوتمیچه یوری قالدرلغان بولسه حلال بولماس .

س) موینداغی (ودج) ، (حلقوم) ، و(مریء) اسملی دورت طامرننک
دورتسی ده کیسلمه گان حیواننک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) آز بولغانده اول طامرلارننک اوچسی کیسلگان بولسه ایتی حلال بولور ،
اگرده ایکیسی گنه یا برسی گنه کیسلگان بولسه حلال بولماس .

س) اگرده بر حیواننک موینداغی توینی گاوده طرفنده قالغان بولسه
اول حیواننک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) حلال بولماس . بیک مکروهدر .

س) بسمله ایتکاندن صونگ بر آز وقت بوغازلامی طوروب آندان صونگ
بوغازلاسه ، شول حیواننک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) آز غنه وقت طورغان بولسه حلال بولور . اگرده بسمله نی ایتکاندن
صونگ بر باشقه اش قیلوب کوب وقت اوتکارسه حلال بولماس .

س) صبی بالا دیوانه کشی ، ایسرک کشی وخاتون قز بوغازلاغان حیوانلارننک
ایتلری حلال بولورمی ؟

Из фондов Российской национальной библиотеки

ج) اگر ده او شبو کشیلر تییشلی طامرلارینی کیسه آلسه لار ، وکیراکلگینی بلوب (بسمله) نی ایتکان بولسه لار: حلال بولور .

اگرده طامرلارینی کیسه آلماسه لار وبسمله ایتمه گان بولسه لار، حلال بولماس ؟

س) سنتسز (ختنه سز) کشی بوغازلاغان حیواننینک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) حلال بولور .

س) تلسز کشی بوغازلاغان حیواننینک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) اگرده بسمله ایتو اورنینه ایرنی ایله اشاره قیلا بلسه ، حلال بولور .

س) حیوانلارنی نی ایلا بوغازلامق تییشلیدر ؟

ج) پچاق ، قاچ وخنجر کبی او تکن تیمرذاتی ایله بوغازلامق مستحبدر او تکلانکان طاش و آغاچ وقامش ذاتی ایله بوغازلامق هم درست بولور . اما او تکلانگان سویاک طرناق، طویاق ومو گز ایله بوغازلامق مکروهدر . وآلار ایله بوغازلانغان ایتلرنی آشاوده مکروهدر .

س) بر حیواننی برآدم اوز طرناغی ایله یاتشی ایله بوغازلاسه ، یعنی حیواننینک بوغازندان کیراکلی طامرلارنی طرناغی ایله یا که تشی ایله اوزوب قاناتسه ، شول حیواننینک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) حلال بولماس ، حرام بولور .

س) حیواننی بوغازلاغانده نیندایین اشلر سنت یامستحبدر ؟

ج) باشینی مشرق طرفینه قویرغینی مغرب طرفینه طاباقویوب قبله طرفینه قاراتوب بوغازلامق سنتدر . او تکن پچاق ایله بوغازلامق مستحبدر .

ودخی تویه نی موینینک کوکراک طرفنداغی بوننندان بوغازلامق وتویه دن باشقه حیوانلارنی موینینک باشینه یاقن طرفندان بوغازلامق سنتدر .

س) حیوان بوغازلاغانده نیندای اشلر مکروهدر ؟

ج) اوتمس پچاق ایله بوغازلامق ، باشینی تمـام کیسوب چغارمق ، موینینک آرت طرفندان بوغازلامق ، پچاقنی حیوانغه کورستوب قایرامق ، حیوانننی یاتقرغاچ قایرامق ، جانی چقماس بورون طونی باشلامق وتوننه بوغازلامق مکروهدر .

س) بر حیوان قویغه توشسه ، موینی توبان قالغان بولسه ، هلاک بولو احتمالی بولسه ، ایتی حلال بولسون اوچون نی روشچه بوغازلامق کیراک بولور ؟

ج) قورساغندان یاکوکراگندن بر یرینی جراحتلاب قان چغارلور ، جانی چغووینه شول جراحت سبب بولغانلغی معلوم بولسه ایتی حلال بولور . اگرده اول جراحت جانی چغووینه سبب بولورلق بولماسه ایتی حلال بولماس .

س) بر حیوان طوتدرماسه ، قاچوب قرغه چغوب کیتسه ، ایتینی حلال قیلمق اوچون نی قیلنور ؟

ج) آندای حیوان (صید) یعنی قر حیوانی حکمنده در ، ات ایله یاکه قارچغا ایله آولانور ، یاکه اوق وسونگی ایله جراحتلاب قانی چغارلور . بس شریعتچه آولانغاندان صونگ ایتی حلال بولور .

س) بر حیواننی بوری آشی باشلاسه ، جـانی چقغانچی بوغازلاب شول حیواننی حلاللامک ممکن بولماسمی ؟

ج) اگرده موینننک بوغازلی طورغان اورنینی بوری آشاماغان بولسه ، شول ساعت بوغازلانماغانده برکون سلامت طورو احتمالی بولسه ، موینندان بوغازلاب حلاللامک ممکن بولور .

اگرده موینینی بوری قابقان بولسه جانی چغارغه یاقنلاشقان بولسه حلاللامک ممکن بولماس .

س) بر حیوان یغلو سببلی یاکه سوزلو سببلی یاکه طابتالو سببلی ایمگانوب

Из фондов Российской Национальной библиотеки

اولارگه یافنلاشسه ' شول حیواننک ایتینی حلال قیلمق اوچون نی قیلنور ؟

ج) اول حیوانی شریعتچه موینندان بوغازلانور ، بوغازلاغاندان صوڭ بر آز سلکنسه و بوغازندان قان آقسه ، ایتی حلال بولور . اگرده بوغازلاغانچی جانی چغار درجه گه یتو سببلی سلکنمه سه یا هیچ قانی چقماسه ، ایتی حلال بولماس .

س) حیواننک اچندن چقغان بالاسینک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) حلال بولماس . چونکه آنک جانی چقمقلغی بوغازلاو سببلی توگل ، بلکه آناسینک قانی بتو سببلیدر . اول بالا گویا بوولوب اولگان حیوان حکمندهدر .

س) بر حیوانی یاتقزوب بر پچاقنی قولینه طوتقاج بسمله ایتسه بر سبب ایله اول پچاقنی طاشلاب حیوانی ایگنچی پچاق ایله بوغازلاسه ' شول حیواننک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) حلال بولور .

س) بر پچاقنی طوتوب بر حیوانی بوغازلاماقچی بولوب بسمله ایتسه شول آراده بر سبب ایله اول حیوانی بوغازلامیچه شول پچاق ایله باشقه بر حیوانی بوغازلاسه اول حیواننک اوزینه آتاب ینه بر بسمله ایتمه سه شول حیواننک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) حلال بولماس , چونکه یورت حیوانلارینی بوغازلاغانده هر حیواننک اوزینه آتاب بسمله ایتمک تییشلیدر .

س) بوغازلاغاندان صوڭ بر تاولک چاماسی اچنلاگی تیز اکاری و صولاری آلنمیچه طورغان حیواننک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) حلال بولماس بیك سکروهدر . چونکه اچنلاگی نجسلری بوتون گاودهسینه جایلووی احتمالدر .

س) اچی آلنمیچه طوز لانغان بالقلارنك ایتلری حلال بولورمی ؟
ج) بوده شبهه‌لی وعلمـا آراسنده اختلافلی در، بعض امامل حـلال وبعضلری حلال توگل دیمشلر در .

صید = آولامق

س) صید نه دیمکدر ؟
ج) کییك حیوانلارنی آولامق دیمکدر .
س) نیندن این حیوانلارغه کییك حیوان دیولور ؟
ج) طوتوب بوغازلندان بوغازلاو ممکن بولمی طورغان یعنی کشیگه اختیاری ایله طوتدرمی طورغان قر حیوانی دیمکدر .
س) کییك حیوانلارنی نیلر ایله آولانور ؟
ج) یاات وقار چغاکبی یرتقیچی حیوانلار وقوشلار ایله یاکه قوراللار ایله آولانور .
س) یرتقیچی حیوان یاکه یرتقیچی قوش ایله آولانغان حیوانلارنك ایتلری حلال بولونك نیچه شرطی باردر ؟
ج) بش شرطی باردر س) نیلردر ؟ ج) اوشبولاردر :
۱) آولاغان کشی ایمانلی مسلمان کشی بولمق ،
۲) آولار آلدندان الله تعالی نك اسمینی ذکر قیلمق مثلا بسمله ایتمك ،
۳) آولانغان حیواننك جانی چغوغه تنندن بر یری جراحتلانوب قان چغووی سبب بولمق ،
۴) آولاوچی حیوان یاقوش آولارغه تمام اویرانگان بولمق ،
۵) آولارغه امر قیلنوب یبارلگان حیوان یاقوش یبارگاچ ده هیچ طوقتاب طورمیچه کییکنی طوتوب جراحتلامك .
س) ایمانسز کشیلر آولاغان حیوانلارنك ایتلری حلال بولورمی ؟
ج) الله تعالی نك برلگینه وبعض پیغمبرلرگه والله تعالی نك کتابلارینك

بر رسینه اشانوئی دعوی قیلاطورغان و (کتابی) دیوب آتالاطورغان کشیلرنك آولاغان حیوانلارینك ایتلری حلال بولور ،

اما اوتقه ، قویاشقه ، یولدوزلارغه ، پوتلارغه وحیوانلارغه طابنا طورغان مجوسیلارنك آولاغان حیوانلارینك ایتلری حلال بولماس .

س) (بسمله) ایتمیچه آولانغان حیوانك ایتی حلال بولورمی ؟

ج) اگرده بسمله آشغچلق سببلی اونوتلوب قالغان بولسه ، حلال بولور . اگرده اونوتلمیچه یوری قالغان بولسه ، حلال بولماس .

س) اگر آوچی حیوان کییکنی قسوب بووب یاکه باسوب اولتورسه ، هیچ بر یرندن قان آقغان بولماسه اول کییکنك ایتی حلال بولورمی ؟

ج) حلال بولماس ، چونکه کییك حیوانك ایتی حلال بولمق اوچون تنی جراحتلانوب تنندن قان آقمقلق شرطدر .

ش) آولارغه یاخشی اویرانمه گان حیوانلار ایله آولانغان کییکنك ایتی حلال بولورمی ؟

ج) حلال بولماس .

س) نیندی این حیوانلار ایله آولانور .

ج) ات ویولبارس کبی آولارغه اویرانه طورغان آزوتشلی یرتقیچی حیوانلار ایله وهم قارچغاو بورکوت کبی یرتقچ طرناقلی قوشلار ایله آولانور .

س) آرسلان ، آیو ، بوری و دونغز ایله آولانورمی ؟

ج) آولانماس ، چونکه آلارنك اویرانولری شبهه لیدر . ودخی دونغز اهل اسلام اوچون نجس حیواندر .

س) (ات) قای وقت اویرانگانگه حساب قیلنور ؟

ج) قای وقت اوچ حیوانن آولاب جراحتلاب اوزی هیچ آشامیچه ایه سینه کیتروب بیرسه شول وقت اویرانگانگه حساب قیلنور .

س) قارچغه قای وقت اویرانگانگه حساب قیلنور ؟

ج) قای وقت اییاسی چاقرغان صاین اییاسی یانینه کیله باشلاسه، شول وقت اویرانگانگه حساب قیلنور. قارچغانک آشاونده ضرر یوقدر.

س) اگرده ات آولاغان حیواننی اییاسینه کیترگانچی بر آز آشاسه شول حیواننک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) ایتینی آشاسه حلال بولماس ، اما اگرده بر آز قانینی غنه اچسه حلال بولور .

س) ات وقارچغا ایله آولاغانده (بسمله) قای وقت ایتلور ؟

ج) کییک حیواننی کورساتوب آولارغه امر قیلوب ییبارگان وقتده ایتلور

س) ات یاکه قارچغا بسمله ایتوب ییبارگاچده کییکنی باروب جراحتلامه سه لر ، بلکه آولاونی اونوتوب بر آز طوقتاب طورسه لر ، آندان صونگ ایسلرینه توشوب کییکنی باروب جراحتلاسه لر ، شول کییکنک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) حلال بولماس ، چونکه طـوقتاب طوروسبیلی ایتلگان بسمله نک وییبارونک حکمی بته در. ییبارلگان حیوان ییبارگاچ ده باروب کییکنی جراحتلاسه ، شول وقتده غنه حلال بولور .

س) بر کره بسمله ایله ییبارلگان ات یاکه قارچغا شول بر یولده بر نیچه حیواننی جراحتلاسه ، شول حیوانلارنک نیچه سی حلال بولور ؟

ج) هیچ طوقتاب جال ایتمیچه جراحتلاسه هرقایوسی حلال بولور .

س) نیندآیین قوراللار ایله آولانور ؟

ج) اوق وسونگی کبی جراحتلاب قان آغزا طورغان اوچلی واوتکنلکلی قوراللار ایله آولانور. ودخی قابقن وجاتمه وطوزاقلار ایله آولانور.

س) طاش ، طایاق کبی نرسه لر ایله بروب ایمگاتوب اوترلگان حیوانلارنک ایتلری حلال بولورمی ؟

ج) حلال بولماس .

Из фондов Российской национальной библиотеки

س) ملتق وطوب ایله آتوب اوتورلگان حیواننک ایتی حلال بولورمی ؟
ج) واق واوچلی یادره‌لی یعنی قورغاشین بورچاغی واق بولغان ملتق ایله آتلوب جراحتلانوب قانی چققان حیوانتک ایتی حلال بولور .
اما ایری وتوگلراك یادره ایله اوتورلگان یاکه طوب ایله اوتورلگان حیواننک ایتی حلال بولماس .
س) اوق وسونگی ایله آولاغانده بسمله قای وقت ایتلور ؟
ج) اوقنی یاسونگینی طوتوب آتارغه حاضرلاگان وقتده ایتلور .
س) بر اوقنی طوتوب بسمله ایتسه ' اول آراده آنی طاشلاب حیوانغه ایکنچی اوق ایله آتسه ' ایکنچی اوق اوچون ینه بسمله ایتمه‌سه ' شول حیواننک ایتی حلال بولورمی ؟
ج) حلال بولماس .
س) بر حیوانغه توزیلاب بر اوقنی حاضرلاب بسمله ایتسه ' شول اوق ایله ایکنچی حیواننی آتسه شول حیواننک ایتی حلال بولورمی ؟
ج) حلال بولور ' چونکه آولاغانده بسمله‌نك قورالغه آتالوب ایتلووی معتبردر . اما بوغازلاغانده حیوانغه آتالوب ایتلووی معتبردر .
س) قوراللار ایله آولانغان حیواننک ایتی حلال بولونك نیچه شرطی باردر ؟
ج) بش شرطی باردر ؟ س) نیلردر ؟ ج) اوشبولاردر .
۱) آولاغان کشی ایمانلی مسلمان کشی بولمق '
۲) قورالنی حاضرلاب آتغان وقتده الله تعالی نك اسمینی ذکر قیلمق ' مثلا بسمله ایتمك '
۳) آولانغان حیواننک جانی چغوغه تنی کیسلوب وتیشلوب جراحتلانوب قان چغوسبب بولمق '
۴) آولی طورغان قورال کیسارلك یاچانچوب تیشارلك اوتکونلکلی قورال بولمق '
۵) آولاغان کشی آتقاچ ده حیوانتی طوتونیتی ایله آرتندن یوگرمك .
س) آولاوچی کشی آتقاچ ده حیواننک آرتندن یوگرمه‌سه ' بر آز چال ایتوب اوطورغاندن صوڭ یاکه باشقه بر اش ایله شغللانگاندن صوڭ باروب حیواننی طابسه ' اول آراده حیواننک جانی چققان بولسه ' شول حیواننک ایتی حلال بولورمی ؟

ج) حلال بولماس ، آننك اوچون اول حیوانننك آتودان باشقه بر سبب ایله
اولگان بولووی احتمالدر. شونك اوچون آتقاچ ده آرتندن انیوگرمك
شرطدر .

س) اگرده آولاوچی کشی آولانغان حیوانننی تری کوینچه طوتسه‘ یعنی
حیوانننك جانی چغارغه یاقنلاشقان بولماسه ‘ اول حیوانننی نی قیلمق تییش
بولور ؟

ج) اول حیوانننی تیز یورت حیوانی کبی ایتوب موینندان بوغازلامق تییش
بولور . اگرده قولنده پچاق حاضر بولا طوروب بوغازلانمی قالسه ایتی
حرام بولور اگرده جانی چغارغه یاقنلاشقان بولسه‘ بوغازلانمی قالسه ده
حلال بولور .

س) اگر آتلغان حیوان صوغه توشسه ایتی حلال بولورمی ؟

ج) اگرده قر اورداگی وقرقازی کبی صوده یوری طورغان حیوان بولسه
وجراحتی جانی چغووینه سبب بولورلق زور جراحت بولسه ایتی حلال
بولور . اگرده قرطاوغی وقرکجه سی کبی صوده یوری طورغان حیوان
بولماسه جراحتلانگاندن صوڭ صوغه توشوب اولسه ایتی حلال بولماس ،
ودخی صوده یوری طورغان حیوان بولسه ده اگرده جراحتی بیك آز
بولوب اولووینه صو سبب بولو احتمالی بولسه آنك ایتی ده حلال بولماس

س) آتلغان حیوان اوّل اوی توبه سینه یاکه بر طاشقه توشوب آندان ینه
یرگه توشسه یاکه بر اوچلی نرسه کیلوب توشوب جراحتلانسه اول
حیوانننك ایتی حلال بولورمی ؟

ج) حلال بولماس ‘ چونکه آنك جانی چغووینه برلووی یا صوڭغی جراحتی
سبب بولو احتمالی باردر .

س) قابقنغه یاکه طوزاقغه طوتلغان حیوانننك ایتینی حلال قیلمق اوچون
نی قیلمق تییشلی بولور ؟

ج) آنی ده یورت حیوانی کبی شریعتچه موینندان بوغازلامق تییشلی بولور

س) یورتقه ایپالانگان کییك حیوانننك ایتینی حلال قیلمق اوچون آولاب
جراحتلامك کیرآك بولورمی یاکه موینندان بوغازلامق کیرآك بولورمی ؟

ج) البته موینندان بوغازلامق کیرآك بولور ‘ چونکه اول کییك گرچه اصلده
کییك بولسه ده ایپالانگاندن صوڭ یورت حیوانی حکمنده در . (تمام)

Инв. № 28134

Татар.
3-5399a

آثار مطبوعه‌مزڭ بهالری :

۱) (معلم اوّل) اصول صوتیه اوزره الفبا (۷) تیین

۲) (عقائد اسلامیه) معتقدات (۱۰) « «

۳) (عبادات اسلامیه) عملیات (۳۰) « «

۴ (شریعت اسلامیه) نڭ احکام عملیه سی (۲۰) « «

۵) (قوانین نحویه) عربی العباره (۴۰) « «

۶) (دروس شفاهیه) لغات و تعبیرات عربیه (۴۰) « «

۷) (الاستفتاح) قواعد صرفیه (۴۰) « «

۸) (الاستکمال) قواعد نحویه (جزء اوّل) (۱۰) « «

۹) (مستنطق الافکار) نام کتاب طبع اولنمق استعدادنده در .

اوشبو کتابلر خصوصی کتبخانه‌مزده و شهر قزانده مشهور کتابچیلرده صاتلمقده درلر .

Адресъ автора-издателя Г. Казань, Екатерининская ул.

Ахмедъ-Гадiй Максудовъ.

Из фондов Российской национальной библиотеки